

Het mislukt verraad op Amersfoort

<https://hdl.handle.net/1874/26766>

U I T L E G G I N G
 O P D E
T Y T E L P R I N T
 V A N H E T
T R E U R - S P E L,
 H E T
 M I S L U K T V E R R A A D
 O P
A M E R S F O O R T.

Beschouw in dit Tafreel verleidings groote kracht;
 Zie hoe die geen, die meest voor 't Stadsbehoud moest waaken
 Rampzalige *Ebbenhorst*, zo verre word gebragt,
 Dat hy zyn eed en plicht durft reukeloos verzaaken:
 En door het looze goud van *Egmond* snood misleid,
 Zyn Stad het grootst' gevaar, zich zelv' de dood bereid!

Dus zien we in 't eerste vak, hoe hy word aangegreepen,
 Door 't zaam gezwoorne Volk, dat meest voor hem beducht,
 Om dat hy in zyn ziel door wroeging wierd geneepen,
 Hem stout te dooden tracht; op dat hy 't niet ontvlucht,
 En kennis van 't verraad aan de Ovrigheid mogt geeven.
 Zo min is een Verraêr verzekert van zyn leeven!

De braave *Leonoor*' , toont ons in 't and're rond ,
Hoe zelfs een zwakke Vrouw , door yvervuur ontfooken ,
Daar zy door Gods bestier het snood geheim verstond ,
De list van 't Eedgespan , manmoedig heeft verbrooken .
Zy waarfchouwt , volgens plicht , de waakzaame Overheên .
Zo strekt één Vrouw fomtyds ten nut voor 't algemeen !

Wat stelt ons 't grootste vak in 't midden , niet voor oogen ?
Hier zien wy *Ebbenborst* , gepynigt in 't gemoed ,
Te jammerlyk misleid , door geldzucht snood bedroogen ,
Ontzind zich baaden in zyn eigen hartebloed ;
Daar hy een eind' maakt van zyn gruweldaên en leeven .
Zo word het kwaad gestraft door dien , die 't heeft bedreeven !

Hoe droef ziet *Leonoor*' die wreede zelfsmoord aan !
Men kan *Westreenens* schrik in 't achtbaar aanzicht leezen ,
Men ziet van *Byler* , men ziet *Jacob* roerloos staan ,
Josephe en *Margreet*' zien beiden als verweezen ,
Het Krygsvolk staat verzet om dit hart-grievend stuk .
Zo stort een onverlaat veel braave Liên in druk !

Men ziet in 't vierde vak , een reeks van Muitelingen ,
Door wanhoop aangespoort , zich werpen in den gragt ,
Daar zy van alle kant zich dapper zien bespringen ;
Zy hadden vruchteloos op *Egmonds* komst gewagt :
Men ziet zyn Leger in 't verschiet reeds klaar tot vluchten ,
Zo heeft verraad altoos een deerlyk eind' te duchten !

Het laatste rond toont ons een droevig schouwspel aan.
Men ziet, den Vroomen Zoon eens Goddeloozen Vaders,
Na dat hy 't onheil had op 't onverwagst' verstaan,
Neêrforten, daar het bloed reeds stolt in al zyne aders,
Op het onwaardig Lyk van dien hem 't leeven gaf.
Zo sleept een Booswicht zelf de onnooslen meê in 't graf.

Laat dan 't beschouwen van dit Tafereel ons leeren,
Wat rampen de ontrouw aan de menschen brouwen kan;
Op dat wy onze voet van 't pad der Deugd nooit keeren;
Maar dat men alle kwaad steeds uit de ziel verbann':
Zo zal des Hemels zorg, in allerhande zaaken,
Altoos ook over ons, als over de EEMSTAD waaken!

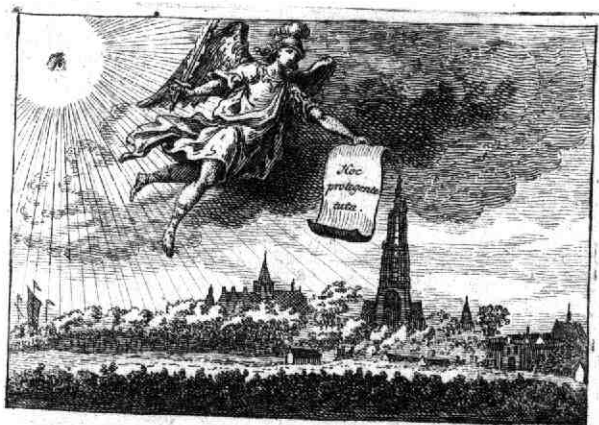
J. FOKKE.

H E T
MISLUKT VERRAAD
O P
AMERSFOORT.

T R E U R - S P E L.

D O O R

P I E T E R P Y P E R S.

A M S T E R D A M,

M D C C L X X V I.

A A N

DEN WEL-EDELEN HEERE

PIETER ANTONIE CREVENNA,

VOORNAAM KOOPMAN

B I N N E N

A M S T E R D A M,

*BEMINNAAR, HOOGACHTER, EN BEGUN-
STIGER DER EDELE LETTER-OEF-
FENINGEN, KUNSTEN, EN
WEETENSCHAPPEN;*

E N A A N

DESZELFS ECHTGENOOTE

M E V R O U W E

ANTOINETTE MARIA BOLONGARO,

*BEMINNAARESSE DER
DICHTKUNST,*

WORD

WORD DIT TREURSPEL UIT SCHULDIGE
ACHTING, EN BYZONDERE
ERKENTENISSE,

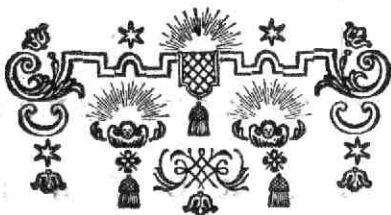
OPGEDRAAGEN EN TOEGEWYDT,

DOOR

HUNNEN WEL-EDELENS DIENAAR

PIETER PYPERS.

MDCCLXXVI.

VOOR-

VOORBERICHT.

Ik ondervinde in my ten vollen bewaarheid de spreuk van onzen Nederlandschen Puik-dichter, den onvergelykelyken Vondel:

De Liefde tot zyn lant is yeder aengeboren *

Naardien ik, schoon verscheidene jaaren myne Moederstad Amersfoort, de Heldinne van dit Treurspel, ontweeken, altoos eene aangeboorene zugt tot dezelve in my voel leeven, waar door ik aangespoord wierd, om mynen geest, in dichtlievende uitspanningen, over een haar betreffend onderwerp, te verlustigen: Na lang overweegen nam ik my voor een Treurspel te dichten van het verraad dat de Hertog van Gelder in den jaare 1536. den 14 September op haar smeede, doch het welk hem, op eene bynaar wonderlyke wyze mislukte. Na zulk eene keuze merkte ik wel, hoe weinig stoffe deeze geschiedenis my tot het uitvoeren van myn besluit uitleverde, diensvolgens moest ik myne toevlucht tot veranderingen en byvoegzelen neemen, waar door het waare der geschiedenis zeer is verzwakt. Het zoude my te verre beenleiden, zo ik het vergierde van het waare wilde doen onderkennen; vergenoege my dan, met myne Leezeren te verzenden naar de Beschryving der Stad Amersfoort, door den Heere ABRAHAM VAN BEMMEL, het 17 Hoofdst. Bladz. 932. houdende alles, (uitgezonderd het Character van Karel van Egmond) wat in dit stuk, en niet daar ter plaatze, over dit voorval, gevonden word, als loutere verdichtzelen, buiten welke het my

* In zyn Treurspel Gysbrecht van Aemstel.

onmoogelyk was, het zelven in eenen bekwaamen vorm te gieten.

Men hebbe dit stuk aan te merken, als een voortbrengzel der ledige uren die myn beroep my tot uitspanningen overliet: ik schreef alleenlyk uit Liefde tot de Dichtkunst, uit Liefde tot myne geboorte-Stad, en om my zelven in uitspannings-tyden een nuttig vermaak te verschaffen, doch niet met oogmerk om by de kiesfche kunstkenneren onzer fcherp-toeziende eeuw in aanmerking te koomen: ik weet hoe naauw-bepaald hunne Tooneel-wetten, hoe nauwkeurig hunne beoordeelingen, hoe gestreng hunne bevelingen zyn; voor welke zidderende, ik dit stuk, niet voor het publicq maar flegts voor myne Vrienden, op eigen kosten, ter drukpersfe overgaf: voor myne Vrienden zeg ik, wier wyze en heusfche aanmerkingen altoos van my met erkentenis zullen aangenomen worden.

Schoon het reeds gezegde my voor de bedilzugt, en vooral, voor het waanwys en haatelyk Letterziften dekt, en van alle verdediging, hoe onvolmaakt dit stuk ook zyn mooge, ten vollen ontflaat; hebbe ik echter aan te merken, dat de kleenachting, waar in de Stad Amersfoort fchier algemeen, doch zonder reden, fchynt vervallen te zyn, geen voor-oordeel tegen dit Treurspel behoore in te boezemen: zy was, in vroegere beroerde tyden, eene Manhafte en geduchte Oorlogs-Stad: die de Vaderlandsche gefchiedenissen na-fpooren, weeten wat rol zy op het akelig Oorlogs-Tooneel gespeelt heeft: Vondel, hier van overtuigt, konde zig niet wederhouden van uit te roepen:

Hoe rustig heeft dees Stad, van ouds, verdreve Heeren
Gebergt in haaren fchoot! hoe ridderlyk hersteld
In hunnen eerften staat! zy dorst Borgonje keeren
Wel tweewerf op haar veste, en vreesde geen geweld.

P E R S O O N E N.

VAN WESTREENEN }
VAN BYLER } *Burgermeesteren.*

MARGARETHA *van Westreenens Echtgenoot.*

JOSEPHA *van Bylers Dogter.*

JACOB *van Westreenens Zoon.*

LEONORA *Echtgenoot van Ebbenborst.*

EBBENHORST }
SLOTENMAKER } *Amersfoortsche Burgers, en Beë-*
digde Stads-Waakers.

FERDINAND *Zoon van Ebbenborst.*

EEN LAKEI

Z W Y G E N D E.

Beëdigde Stads-Waakers.

Amersfoortsche Burgers.

Soldaaten.

Lakeiën.

H E T
MISLUKT VERRAAD
O P
AMERSFOORT.
T R E U R - S P E L.

E E R S T E B E D R Y F.

E E R S T E T O O N E E L.

Het Tooneel verbeeldt een Laan op den Buitenplaats van den Heer van Westreenen, aan welker uiteinde de Toren der Stad Amersfoort gezien word. In het midden des Tooneels zyn tegen over mekanderen twee Tuinbanken geplaatst, op een van welke de Burgermeester in een boek leezende, by het openen des Tooneels gezéten is. Men zal in acht nemen, dat het licht langzamerhand helderder word, om den opkoomenden ochtendstond te verbeelden.

VAN WESTREENEN alleen.

Hoe griedf gy 't hart, ô Stad, van tuwen Burgervader,
Als ik dit boek, 't verhaal uws lotgevals, doorblader!

A

Wat

8 HET MISLUKT VERRAAD

Wat rampen moest gy niet, zints uw geboortedag,
 Zints men den eersten steen op uwe gronden lag,
 En ge uwe daken zaagt omzet met ringelmuuren,
 Schier onophoudelyk beproeven, en bezuuren?
 In hoe veel rampen hebt ge, ô Eembruid al gedeeld! —

Hy staat op.

Schoon alles wat me omringd, het hart en de oogen streeld;
 Vervuld my thans, in deez' priëlen, deez' gehuchten,
 Een voorgevoelen van rampzalige ongenuchten:
 Doch, door een wolk van smart, een nevel van verdriet,
 Is 't of de Hemel op myn Stad zyn sraalen schiet,
 Haar dekt met zyne hand, en met zyne alziende oogen
 Beschermen wilde, voor een hemeltergend poogen. —

Hy wendt zig Stadwaarts.

Gy leeft, gy leeft, ô Stad, dan eind'lyk eens in rust!
 Gy ziet uwe oorlogsvlam gedoofd, en uitgebluscht,
 Den drang der vyanden heldhaftig neêrgeflagen,
 Die u opzwellen deên een stroom van wreede plaagen:
 Ik vrees dan, van den kant des vyands, geen gevaar. —
 De jammerlyke Pest, de Vloeden doodsch en naar,
 Die u zo menigwerf zyn komen overrompelen,
 Om u in 't eeuwig graf, of baare zee te dompelen;
 De felle vlammen die met een verwoeden muil,
 En gloënde tanden, u neêrploften in een kuil,
 En schier herschiepen in een berg van stuwende aschen,
 Zyn afgemat, zo 't schynt, uw daken te verrassen.
 De olyftak bloeyd, en 't staal verroest thans in de scheê. —

De

De Burgers in uw' vest zyn als een lam gedwee,
Gewoon aan hunnen plicht door liefde en-vredebanden,
Zy draagen my gelyk hunn' Vader op de handen. —

Na een oogenblik zwygens.

Myn knelling blyft my by, doch is met vreugd verzeld:
Ik voel iets dat my troost, iets anders dat my kneld.

Hy zwijgt weder een oogenblik.

Wat menschelyk vernuft kan door de duifternissen,
Van ons toekomend heil of onheil zien? die gissen?
Wy struik'len straks, als wy het nadrend gadelaan,
En worden wisselziek, gelyk de bleeke Maan,
Zo dra we afwykende van wezentlyke plichten;
Den loop van ons gedrag langs schemer-nevelsrichten.
Gy hemel weet alleen wat ons voorhanden is:
Wy volgen onzen plicht, dus treden wy niet mis,
En U zyn boven al myn' zorgen aanbevolen, (len,
Die steeds myn toevlucht zyt, wien nooit iets blyft verho-
Die in het diepste van ons harte ziet en leest.
Op u wende ik myn zorg, dus blyve ik onbevreesd,
En wat het Ongeluk zig ook mooge onderwinden;
Ik zal, gelyk altoos, in U myn' helper vinden.

*Hy treedt naar een der tuinbanken, en zig we-
der willende nederzetten om te leezen, word
zulks belet door den komst zyns Zoons.*

HET MISLUKT VERRAAD

TWEEDE TOONEEL.

VAN WESTREENEN, JACOB.

JACOB, *naar zynen adem bygende ,
en met drift.*

Wat vreugd ! ik vind' u dan , myn Vader ? .. overal ..

VAN WESTREENEN.

Wat jaagt u vol van angst ? ... myn zoon . . wat ongeval ? ..

JACOB.

De Hemel weet alleen , myn Vader , welke zorgen
Het hart doorgrieven van myn moeder , deezen morgen :
Zy heeft in my , door haar geweent , deez' drift verwekt ,
Doch de oorzaak van het leed haars boezems niet ontdekt.
Zy zucht om u , terwyl zy langs de vyverstroomen ,
En in het Starrebosch... Maar'k zie haar herwaards koomen.

VAN WESTREENEN.

Hoe weend zy !

DERDE TOONEEL.

MARGARETHA, VAN WESTREENEN, JACOB.

MARGARETHA, *met veel nadruk.*

Waardste Man!

VAN WESTREENEN.

ô Hemel!

MARGARETHA.

Vrees toch niet.

't Is mooglyk zonder reên dat gy deez' traanen ziet.

Ja, schoon een wyze ziel zig niet ontzet om droomen,

Kan my een nachtgezicht beängst doen zyn, en schroomen.

'k Voel nog een kille schrik door all' myne aders vliên.

VAN WESTREENEN.

Wat zaagt gy? schep toch moed.

MARGARETHA *tegen beiden.*

Vertroost my kan 't geschiên.

Ik zag een helsch gedrocht ten afgrond uitgevloogen,

Een Monster, opgehuld met slangen vol van oogen:

Het aangezicht gelek naar 't aanschyn eener vrouw,

Dat af te schild'ren schein Regtvaardigheid en Trouw,

Doch 't wierd herschapen in een draak vol gruwelstukken,

Die met zyn klauwen wilde onze Eemstad ommierukken,

6 HET MISLUKT VERRAAD,

En nederstorten in eene onvoorzienb'ren druk.
Op de eene vlerk stond LIST, op de andere ONGELUK.
Het opende zyn muil, om vlammen uit te braaken,
Wanneer de Hemel, in zyne opgespalkte kaaken
Een Blixem nederfchoot, die 't morzelde tot asch:
Waar op een Held, ter plaats' daar eerst het ondier was,
Gewapend met een zwaard van vlammen zig, vertoonde,
En uitriep: nimmer zal hy die den hemel hoonde,
Myn toorn ontvluchten, beeft ð stervelingen beeft!
Rampzalig die zig aan de Boosheid overgeeft!
In dit geroep ben ik uit mynen slaaf geschooten.

VAN WESTREENEN.

'k Beken, dit droomen houdt iets ys'lyks opgeflooten:
Doch Hy die 't Al bestierd, myne Ega, weet alleen
Het licht te puuren uit die dikke duisterheên.
Schep moed, laat uwe ziel door droefheid niet verfscheuren,
Na treurig droomen zien wy vaak iets goeds gebeuren,
En door de wolken van een' lang bezuurden druk,
Breekt menigwerf de zon van onvoorzien geluk.

Ik heb Vriend Ebbenhorst deez' morgen hier bescheiden:
Koom, laten we in 't priëel dien braaven man verbeiden.
Gy weet, offchoon hy tot den Burgerstand behoord,
Hoe zeer de oprechtheid van zyn hart my heeft bekoord,
Hoe zeer hy altoos deeld in alle myn gepeinzen....

MARGARETHA.

Ik kan myn Liefde ook voor zyne Ega niet ontveinzen:
't Is deugdzaam, dat wy, schoon verhevener in rang,
Met mind'ren, die de deugd betrachten, ommevang
Ja vriendschap zoeken, want de duurzaamste onzer vrin-
Zyn dikwerf in den stand der Burgery te vinden, (den
Daar in een' hoogen rang steeds de afgunst meester speeld.

VAN WESTREENEN tegen Jacob.

Bevroed, bevroed deez' les, die waare Burg'ren teeld,
Die voor ons, goed en bloed blymoedig zouden waagen,
Doch trotschheid is niet voor hunne oogen te verdraagen:
De Minzaamheid bouwd op, dat Hoogmoed nederfmyt,
Zy baard niets anders, dan minachting en verwyf,
Ze ontdekt de oned'le ziel waar in zy vest haar woning,
Ze ontluistert de verdienste, en misvormd ze'f een Koning.

*Jacob geeft tekenen, met genoegende deze les aan
te neemen: van Westreenen, Margaretha by
de hand houdende, om te vertrekken, vervolgd
tegen Jacob.*

't Schynt dat gy deezen dag verkiest ter jagt te gaan;
(Uwe eed'le oeff'ning van uwe eerste jeugd af aan:)
Welaan, myn Zoon, ik wil die drift niet tegenhouden,
Heb veel geluks, en breng goed wild uit onze wouden.

HET MISLUKT VERRAAD,

VIERDE TOONEEL.

JACOB ziet zyne Ouders na, zo lang by kan, en zucht wanneer by ben uit het oog verliest.

Myn Va ler, ja gy peild het diepste myner ziel!
Ik ja g een edel Wild waar voor ik nederkniel:
Jofepha's hart alleen moet voor myn' jaaglust buigen;
Ik ga haar wederom myn boefsmart betuigen. —
Zal dan, ô schoonste! nooit myn wensch eens zyn vervuld?
Hoe pynigd gy myn min! wat toetst gy myn geduld!
Moet dan een Liefdensgloed gegrond op braave zeden,
Op onverwrik're trouw, op diegezworene eeden,
Op schoonheid die de Zon verdoofd, zoo lange in pyn,
In weede onzckerheên, helaas! gedolven zyn?
Wat voele ik in myn' ziel zwaarmoedigheden waaren!
Ô Moeder! uwe droom kooft dubbel my bezwaaren....

Hy staat een oogenblik spraakeloos, terwyl Jofepha zonder van Jacob bemerkt te worden, zig in den grond des Tooneels vertoont; Jacob, na eene diepe overweeing, een vast besluit ſchynende te neemen, vervolgd.

Maar 'k moet, Jofepha, 'k moet een eind zien van myn druk:
Beflis myn eeuwig heil, of eeuwig ongeluk!
Wien wild Gy dat ik min, dan u, aan my door jaaren,
Door ſtaat en rang gelyk? ... Ach! wil by dit verklaaren,
Ô Hemel, 't edelst hart doen neigen tot myn min!

Schiet,

Schiet, schiet haar' ted're ziel uw liefde-stralen in!

*Hy wendt zig naar den grond des Tooneels
en ontdekt Josefpha.*

Wat zie ik? Hemel!

*Hy is gansch verslaagen, doch wil, door drift
vervoerd, naar Josefpha toetreedden.*

VYFDE TOONEEL.

JOSEPHA, JACOB.

JOSEPHA met veel bedaardheid.

Blyf mynheer, en treed niet nader:
Ontfang alleen deez' brief myns Vaders voor uw Vader:
Hy is van groot gewigt, dies was zyn wil, dat hy
Door niemand anders wierd behandigd, dan door my.
'k Betrouw hem veilig in uw hand. Stel u te vreden
Mynheer, zo 'k u niets kan van dit geheim ontleeden.
Myn Vader houdt het zelf voor my bedekt, misschien
Om ons met meerder kragt zyne uitkomst te doen zien,
Vaarwel: het rytuig wagt my by de vyverzoomen:
Myn Vader gaf my last met spoed te rug te koomen.
(„ô! al te streng bevel voor myn gewond gemoed!”)
Mynheer, ik bid, bezorg den brief met allen spoed:
Een kort vertoeven kan zomwyl de grootste zaaken
Veryd'len, en haar eind gansch tegenstrydig maaken.

JACOB met drift voor haar nederknielende.

Josepha, moet ik dan,...

JOSEPHA *met nog meer bedaardheid.*

Hebt gy 't verstaan, Mynheer?

Myn plicht beveeld dat ik met spoed te rugge keer.

„ Wat fryd gevoeld myn' ziel! wat wederhoudt myn
„ schreeden? ”

Vaar wel Mynheer, de tyd zal ons 't geheim ontleeden!

Zy vertrekt spoedig.

S E S D E T O O N E E L.

JACOB *in de grootste angst, en verwondering.*

Wat hoor, wat zie ik? kwam die stem uit haaren mond?

Wat wederhoudenheid! wat was 't dat ik verstond?

De tyd zal ons 't geheim... **ô** Hemel! welke maaren

Zal deeze brief toch aan myn Vader openbaaren?

Mischien word myne vlam... ik beef! .. myn plicht gebiedt

Dat ik hem overgeef... doch dit besluit ik niet....

Na zulk een koelheid als ik nimmer zag voor deezen,

Is alles my verdagt, staat alles my te vreezen: (smart.

'k Vrees haaren Vader, 'k vrees myne Ouders, 'k vrees, **ô**

Haar, die voor eeuwig is bezitster van myn hart!

Ja 'k vrees my zelf! — wat zal, wat zal ik dan beginnen

Met u, **ô** wreede brief? — 'k zal dit hier na verzinnen;

Voormy, wiens liefdensgloed onbluschbaar blaakt en brandt,

Is thans geen denkenstyd. .. De min beheerscht verstand,

Doet dikwerf iets beslaan dat frydt met strenge plichten,

Ja

Ja doet de Rede zelf voor haar vermogen zwichten.
 Waarom Josepha niet.... Ik snel het rytuig na,
 'k Zal zuchten, dreigen, 'k zal.... dan was myn ongena
 Gewis beschooren, en waat baat my dan het leven?

Na een korten wyl gezwegen te hebben.

My blyft niets overig als voor myn lot te beeven!

*Hy zucht, en blyft sprakeloos op den voorgrond des
 Tooneels.*

ZEVENDE TOONEEL.

VAN WESTREENEN, JACOB, EBHENHORST.

*Ebbenborst treedt in eene diepe neêrslagtigheid op het
 Tooneel, met een gelaat het geen eene groote droef-
 heid en angst uitdrukt, en het welk by geduurende
 dit geheel gesprek behoudt, offchoon by geweld
 op zig zelven doet om het te verbergen.*

VAN WESTREENEN tegen Ebbenborst
in het verscbiet.

Zo dat, alsge onze Stad beschouwd, myn boezemvriend,
 Denk dan, dat zy het is, die al uw zorg verdiend:
 Wat rampen, welk een zee, wat grondelooze baaren
 Van 't onverzoenbaar lot, zy reeds is doorgevaaren;
 Zal ik u....

*Hy bemerkt het diep overdenken zyns Zoons, en
 treedt benevens Ebbenborst langzaam naar
 hem toe.*

JACOB *ben gewaar wordende, ter zyde.*

„Vader hier! met Ebbenhorst verzeld!...

„k Ontveins het hartenleed dat my den boezem kneld.”

VAN WESTREENEN *tegen Jacob.*

Myn Zoon, ik dagt u niet in deezen aan te vinden;

Ik waande u op de jagt...

EBBENHORST *ter zyde, met druk.*

„Rampzalig tweetal! — vrienden!”

JACOB *tegen zynen Vader.*

Gy weet myn Vader, dat de jongheid ras besluit,

Nog rasfer van besluit veranderd....

VAN WESTREENEN.

Kan ik uit

Uw weezenstrekken geen zwaarmoedigheid bespeuren?

Wat deerd u? spreek myn Zoon.

JACOB *ter zyde.*

„ô Hemel! hoe verscheuren

„Verscheiden tochten myn benauwde ziel van één!”

Tegen zynen Vader.

Myn Vader, vraag my niets, ik heb geen hartzeer, neen.

EBBENHORST, *na dat by, benevens van Westreenen, Jacob een ogenblik met aandacht bezien heeft, met zeer veel nadruk.*

Wat is toch meer geheim, als 't ondoorgrondlyk harte

Der

Der menschen? 't word zomtyds verteerd door eene finarte,
Die 't binnenst' van de ziel afknaagd, en, door bedekt
En onbekend te zyn, te feller wroeging wekt.

De vrees belet dien angst aan vrienden te openbaaren,
Het geen de nevels van de ziel zoude op doen klaaren. —
Heeft iemand zulks beproefd, ik ben, ik ben die man,
Die van dien tweeftryd met zig zelf gewaagen kan;
Eene onverwinb're vrees vermeersterd myn geweeten.

'k Verborg ze aan u, Mynheer, ... helaas! gy zult ze
eens weeten!

*Hy werpt zig neder op een der Tuinbanken en blyft
spraaekeloos. Van Westreenen en Jacob geeven de
grootste verwondering en aandoening te kennen,
en treden naar den Tuinbank, wanneer Ebben-
horst als uit eene verrukking opschiet en vervolgd.*

Vergeef de ontroering, die 'k ondanks my zelf betoon!
Ik smeek u, zyt alleen begaan met uwen Zoon,
Offchoon zyn wroeging is een schaduwe der myne.
Myn wond is doodlyk zwaar, aldus is niet de zyne.

Tegen Jacob.

Ja Heer, uw deugd, uw deugd staat veel te vast, te pal,
Om weggesleept te zyn in zulk een ongeval.

VAN WESTREENEN.

Myn allerwaardste vriend, wat pynigd uw geweeten?

EBBENHORST *ter zyde.*

„Ik heb te veel ontdekt!”

VAN

VAN WESTREENEN.

Gy, Gy uw deugd vergeeten?

O Neen myn Ebbenhorst, stel uw gerust myn vriend,
 Een zwakheid heeft die klagt, die knaaging niet verdiend:
 Doch in een hart als 't uw' zyn kleene wanbegrippen,
 Die 't menschedom eigen zyn en dagelyks ontglippen,
 Als boosheên aangezien, dewyl ze altoos de Deugd
 Bezoed'len. Vat weêr op uwe ingefchappen vreugd,
 Dien onbedwongen Geest, dat opgehelderd weezen,
 Daar eerst de blydschap, thans de druk op staat te leezen.

Tegen Jacob.

En gy myn Zoon, my dunkt, 'k lees duid'lyk in uw hart,
 Hoe fel 't getroffen zy door pylen eener smart,
 Die jongheid wellust noemd, bezeffend' niet, dat roozen,
 Schoon lieflyk voor het oog, op doornen staan te bloozen.

De Deugd, de Wysheid, en de Rede zyn 't alleen,
 Die Min beteug'len in haar buitenspoorigheên,
 En vreedzaam dwingen in de zedelyke paalen,
 De driften weegende in de goude Rede-schaalen. (voedt
 Dus word de Liefde een Deugd: geen hart dat Boosheid
 Kan haar bezitten, neen, ze ontvlucht een kwaad gemoed:
 En schoon een booze ziel de Liefde eens heeft bezeeten;
 Is zy, in zulk een hart, een wufte drift te heeten.
 De toetssteen van de oprechte en waare min is Deugd:
 Hoe zeldzaam is zy 't doel der onbezonne jeugd,
 Die, blind voorthollende in de neiging haarer driften,

Geen

Geen waare Liefde van een valſche weet te ſchiften!

Myn Zoon, zo ge uwe ziel voor Liefde eens openzer;
 Houd dan de Deugd alleen voor eene onſchendb're wet.
 Gelukkig, zo gy zoekt een deugdzaam wit te treffen!
 Gy moet zelf deugdzaam zyn, om deugden te bezeffen,

JACOB *met aandoening.*

Myn Vader....

VAN WESTREENEN.

'k Weet, hoe zeer 't beſchouwen deezer plicht
 Uw ziel bekoord myn Zoon; hy blinkt voor uw gezicht:
 Doch blyf niet ruſten by 't beſchouwen uwer plichten,
 Zy moeten werkzaam zyn, en al uw gangen richten.

JACOB.

Het voorwerp....

VAN WESTREENEN.

Kon uw ziel, ook doelende op het wit,
 Dat ik voor u beſchiet....

JACOB *met drift.*

Myn Vader, welk is dit?

VAN WESTREENEN.

't Is nog geen tyd, myn zoon, my dit geheim te ontwringen,
 Het eiſcht veel overleg, ja veel bekommeringen.

Te-

Tegen Ebbenborst, die gefladig zyne neerslagtigheid beboudt.

Ik zoude u dan, ô vriend, ontleeden, wat al druk
 Onze Eembruid heeft bezuurd, door 't woedend Ongeluk,
 Dat haaren boezem heeft geteisterd en doorsneedden;
 Wat rampen zy van haar geboorte af heeft geleden,
 Door driepaar eeuwen heen, door 't onverzaadlyk woên
 Van Oorlog, bleeke Pest, het Vuur, de Watervloên,
 Die zy ten deelen is ontworfeld: doch in veelen,
 Moest zy schier afgemat ter dood toe hulploos deelen.
 't Is enbegryplyk, met wat rampen onze Stad,
 Van toen ze haar muur optrok, alreeds te worf'len had.
 Jerufalem, die door de troffel en den degen,
 Haar hemel-steile vest gemetzeld heeft gekregen,
 Zag nimmer zig bestreên, van zo veel zwaarigheên,
 Als onze Stad, die zig, gansch hulpeloos, alleen,
 Niet ondersteund, door hulp van Vorstelyke schatten,
 Met huizen opronkte, en met muuren mogt omvatten.
 Doch 't schynt my, dat uw geest al te angstig, te bedrukt,
 En onder bergen van zwaarmoedigheên gebukt,
 Thans onbekwaam is al die rampen te bezeffen. (sen,
 Het Geldersch Oorlogzwaard dat haar zo fel kwam tref-
 En, nooit verzaad van bloed, haar Burg'ren staêg met
 moord
 En vlammen dreigde, en haar den boezem had doorboord,
 Indien

EBBENHORST, *wiens aanmerking gewekt
wordt door het Gelders oorlogszwaard.*

Wat deed dat volk zo woedende oorelogen?

VAN WESTREENEN.

De Nyd, die moordharpy: Het konde niet gedoogen
Dat de Eemstad, welkers bloey (die toenam stond op stond)
Zyn handel fremde, en vast aan haar belangen bond;
Zo dat zy nauwlyks wierd tot eene Stad verheven
Of moest zich aan Grave Ot de Derde in handen geeven:
Hy schond zyn' heilige Eed en 't pasgemaakt verdrag
Waardoor hy Haar in zyne ontmenschte handen zag,
En plantte in haare vest het bloedig oorlogsteken.
Het Gelders kenmerk is trouwloos zyn Eed te breeken.

EBBENHORST.

Doch kon zy Gelderland niet onder de oogen zien?

VAN WESTREENEN;

Zy had te kâmpen met veele andere oorlogslieën:
't Waare eindeloos, ô vriend, zoo 'k stukswyz' wilde ont-
Met hoe veel vyanden zy moedig heeft gestreeden. (leeden,
Myn Jacob zal tot blyk een fiere vrouwe-moed
Vertoonen, die haar vest wegstroomen deed van bloed;
Den moorddolk uit Bourgonje en Hollands vuist ontrukte,
De Stad verlostte, en 't staal hen in den boezem drukte.

Tegen Jacob.

Ik weet, dat onze Stadsgefchied'nis u bekoort,
En dat ge uit de oudheid haar met vlyt hebt opgefpoort.

JACOB.

Ik zal 't met meerder lust, wyl gy 't beveelt, betoogen.
Bourgonje, Piccardije, en Holland zaamgevlogen
Om haaren handel af te fnyden met de zee,
't Geen, met den landbouw, haar zo fpoedig bloeijen deê,
Verzamelen een heir van woedende oorlogsbenden
Om te overrompelen de gordels om haar lenden,
Waar toe Bourgonje zelf haar vest-graft overzwom:
Het ftaal vliegt uit de fchêe, de trombromt met gebrom,
De ladder grypt de vest, het leger onbezweeken
Vliegt zynen Veldheer na op 't geven van het teken,
En kloutert, als om ftryd, de fteile vesten op;
Doch ziet de Burgery, vol moed op haaren top
Het fchitt'rend flagzwaard in gefpierde vuisten zwaaijen,
Terwyl men niet als wraak den bloedhaan hoorde kraaijen.
Ik beef! my dunkt ik hoor 't geklikklak van het ftaal
Dat de overwinning lang wierp in een gouden fchaal!
Van weêrzy fchittert ftaal, van weêrzy zwellen fpieren,
Van weêrzy valt men aan als ongetemde dieren:
Dus worst'lend drukt het zwaard des vyands de Evenaar
Des oorlogs over naar den kant van zyne fchaar,
Toen een Heldinnen-heir (als dappere Amazoonen
Verfchroeid aan de eene borst) een flouthed kwam ver-
toonen

Waar-

Waar van het aardryk met veel glorie spreeken zal:

Het smakt den Vyand, reeds Verwinnaar, van den Wal
Met ziedend brouwt, dat zitst en spartelt uit den ketel:

Ha! roepen ze uit, gy, die voorbaarig, te vermetel,

U reeds Verwinnaar dagt, voelt, hoe gy dit betaalt,

Vertelt, wat ramp gy hebt op uwen hals gehaalt! (gen;

Schept moed, ô Burgers, vegt op nieuw met gloeiende oo-

Word door het krygsvuur van een Vrouwen-heir bewogen!

Dus roepen ze, en een stroom van gloënde kalk, als vuur,

Bestormt gestaëg den kruin des vyands langs den muur.

De Burgery die nu den vyand neêr ziet smakken,

Valt met een nieuwen moed aan't steeken, houwen, hakken,

En brullende als een Leeuw, getergt in 't leeuwe-nest,

Slaat zy Bourgonje, gansch verwonnen, van haar vest,

Het zwaard drinkt purper bloed, verzadigt zich met vech-

ten,

En koelt zyn gramfchap in het bloed der oorlogsknechten.

Dus wierd onze Eemstad uit dat doodsgevaar verlost!

EBBENHORST ter zyde.

„ Wat hebt ge, ô gryze Stad! al bloeds en zweets gekost!

„ Zult gy nu door den tong van Stadsverraaders sineeven?

Tegen van Westreenen en Jacob.

Mynheeren, dit verhaal doet all' myn leden beeven!

JACOB.

Wie beeft niet, als hy ziet zyn Moederstad in nood?

B 2

Wie

20 HET MISLUKT VERRAAD,

Wie loopt niet blind in 't slaan der zeisen van den dood?
Wie brand niet, om, voor haar te sneu'len onder 't vech-
met drift. (ten?
Mogt ik voor u, ô Stad! een bloedbad aangaan rechten...

VAN WESTREENEN.

Bezadig u myn zoon, de Stryd, waar naar gy tracht,
Heeft altoos voor een land geen Helden voortgebracht,
Want Fabius deed niet door vechten 't deinzend Rome
Maar door zyn wysheid tot een bet'ren staat herkoomen.
Sempronius, offchoon hy vlamde voor 't gevecht,
Gelyk Flaminius, bestreed Carthago slegt.
De Wysheid moet een slag, als 't nodig is, vermyden,
De Dapperheid vol moed in 't heetst' der zwaarden stryden.

EBBENHORST *ter zyde.*

„Doemwaardig vloekbesluit!”

JACOB *driftig.*

Myn Vader, zou myn moed
Zich niet verkoelen in 't vyandig schuimend bloed?
Wie zou, voor zulk een eer geen duizend levensgeeven?
De schoonste daad is voor het Vaderland te sneeven.

VAN WESTREENEN.

Het is nog schooner daad den vyand te verslaan
Tot heil des Vaderlands, en toch den dood te ontgaan.

Te

Tegen Ebbenhorst.

Maar Gelderland, wien 't nooit ontbreekt aan looze ftreeken,
 Heeft altoos 't aangelegt heur hartaêr afsteeken:
 Dan nam het list te baat, dan opentlyk geweld,
 Eens wierd zy door verraad schier in zyn magt gesteld.*

EBBENHORST.

Wie bood toch hulp aan die trouwlooze leger-schaaren?

VAN WESTREENEN.

Trouwlooze Burgeren die hen geneegen waaren.
 Doch hunne roofzucht wierd by tyds te rug gestuit,
 Zy toogen naar hun land belaaden met veel buit.

EBBENHORST.

Wat blies de roofzucht in die breidelooze gasten?

VAN WESTREENEN.

Wanneer Graaf Willems heir de Veluwe aan wou tasten
 Om ze afstroopen met zyn toomellooze schaar,
 Trok hy naar de Eemstad op, afëischende van haar
 Zy zou haar Poorten voor zyn Leger openzetten,
 Doch zy weêrhield zyn tocht om 't stroopen te beletten.
 Dit baarde twist, doch wierd dat zelfde jaar beslegt
 Door Hertog Rynold, en in vrede bygelegd.
 Maar Gelder kon dien hoon verduwen noch vergeeten,

Voor

* No. 1411.

Voor dat de wrok, waar van zyn boezem was bezeten,
 (Geen acht meer geevende op de vrede, noch 't verbond
 Dat pas geslooten was) de plechtigste Eeden schond,
 De Voorstad plond'rende, en vernielende veel daken.

EBBENHORST.

Wat trouweloos beflaan, eerst vrêe, dan buit te maaken!

VAN WESTREENEN.

Wat zoude ik u, ô vriend! al laage trouwloosheid
 Door Gelder ons betoont in 't wrokken van de Nyd,
 Indien het nodig waar' met kragt betoogen kunnen!
 Gy zult aan deezen sehets genoeg opmerking gunnen,
 Om onze Stad...

EBBENHORST *met voer.*

Gy hebt, Mynheer, genoeg ontdekt,
 Op dat myn' Waakzaamheid te meer werde opgewekt
 Om onze vesten voor zyn listen te verweeren
 En zyn moedwilligheid manmoedig af te keeren,
 Ik gaa met grooter moed, ô braafste Burgerheer!
 Myn medewagters voor op 't pad van deugd en eer,
 En zal uw vriendschap door een vuur'ger yver loonen,
 En my voor eeuwig een rechtchapien burger toonen.

*Hy wend zich een weinig ter zyde af, word sterk
 ontroerd, en zegt met nadruk*

„ô Hemel geef my moed! verydel hun besluit!”

VAN

VAN WESTREENEN.

'k Vertrouw aan uwe trouw alleen onze Eemlands Bruid.
 Vaar wel myn vriend; hier na zult gy me uw leed ontdekken,
 Verberg my niets, 'k zal u een Vriend en Vader strekken.

Tegen Jacob.

En gy myn Zoon, wil my al wand'lende uwe smart
 Ontleeden, vrees my niet, gy kent uws Vaders hart,

A G T S T E T O O N E E L .

EBBENHORST *alleen in de diepste
 droefheid.*

Rampzaal'gen, 'k zie u na met traanen in myne ooggen!
 Mèewerker in uw' ramp voel ik myn ziel bewoogen
 Door medelyden om het onheil dat u dreigt!
 Gy waant uw' Stad in vrêe, gy denkt dat de Oorlog zwygt,
 Dat Gelderland het staal laat rusten in de scheeden,
 En weet niet dat het straks uw vesten komt betreden.
 Ja, 't is u onbekend dat ik dat monster ben
 Die 't zaamgerot geboeft der Stads-verraaders ken,
 Die ziel en eed en bloed voor tov'rend goud verkoopen
 En zetten straks uw Stad voor 's Vyands leger open!
 Wat zeg ik? dat ik 't ben, ô gruwel! die verstrikt
 Door vreeze en blinkend goud niet voor dat euvel schrikt!
 Rampzalige Ebbenhorst keer weder tot uw plichten! —
 Neen Gelderland! de Stad zal voor uw staal niet zwichten!

24 HET MISLUKT VERRAAD

Zoek vry Stad Groningen, die gy vol ſchand' verliest,
Weßrom in de Eemſtads roof die gy te plond'ren kiest,
Laat uw bloedhonden vry op purp're ſtroomen loeren,
Zy zullen toch den roof den Burg'ren niet ontvoeren.
Maar hoe?— Wat duuren eed zwoer ik aan Gelderland?—
'k Vervloek die heillooze eed, 'k zwoer eerst voor 't Vader-
land.

Mogt ik dien zwaaren eed, zoo godvergeeten, breeken? —
Maar't zaamgezwooren Rot zal zich moorddaadig wreeken
Aan my, die zich, ô ſchrik! hun medemakker ziet. —
Ik vrees geen beulen meer der Stad, ik vreeze u niet
Bloedgierigen die my geſleept hebt in uw boosheid,
Ik ſpan met u niet meer te zaamen in godloosheid:
Zoude ik, ô Hertog, die vast aanſnelt met uw ſchaar
U zwemmen doen in 't bloed der Burg'ren? neen barbaar!
Zoude ik het dierbaar bloed eens Bürgerheers doen ſtroom-
men, (men? —
Die me als zyn vriend bemint en heeft aan 't hart geno-
Hoe red ik me uit den ſrik, dien vrees met tov'rend geld
Helaas! te heilloos voor myn' voeten heeft geſteld?

Einde des Eerſten Bedryfs.

T W E E D E B E D R Y F.

E E R S T E T O O N E E L.

Het Tooneel verbeeldt een schoone Lusttuin op den Buitenplaats van den Burgermeester van Byler. In het midden staat een springende Fontein, aan weerskanten een tuinbank en eenige bycieraaden.

JOSEPHA alleen.

Neen lustplaats, daar de vreë haar' wooning heeft geno- (men,
 Neen ruifchende fontein met opgehéven stroomen,
 Neen vliegende orgelstem der schelle Filomeel
 Die huppelt door de blaën van Eemlands lustpriëel
 Wanneer Aurora komt de purp're kimme uitkyken,
 De bruine nevels uit het bloozent aanschyn sryken,
 De Maan verdryven, en ons schenkt het morgenlicht,
 Al heeft men op uw stem alhier een huis gesticht,
 Waar in Gerechtigheid nog voorzit met heur schaalen; *
 Kunt gy Josepha's hart niet lokken, niet bepaalen,
 Zo lang gy Jacob, die myn' ziel te fel doorschiet,
 Uw velden, tuin en bosch niet overlomm'ren ziet:

Hy

* Niet alleen in den Jaare 1536. maar ten huidigen dage dient dat zelfde gebouw nog tot het Raadhuis der Stad.

Hy kan alleen de vreugd doen op deez' plaats herleeven,
 Waarop myn moeder in deeze ernen kwam te sneeven:
 Dit, dit is de eerste stond na zulk een wreeden slag,
 Dat ik, ô lustplaats! al uw schoon beschouwen mag.
 Myn druk, myn grieving wordt op elken stap herboren:
 Gy wond, zo 't schynt myn ziel nog feller dan te vooren
 Wanneer de dood, ô smart! haar lief'yke oogen sloot. —
 Westreenens Zoon alleen verzagt Josepha's nood!

Myn Jacob, moest gy dan myn ziel zo hevig blaaken,
 U zelve tot myn slaaf, en tot flavin my maaken?
 'k Wist wel, ô liefde, dat gy boeit dien gy belonkt,
 Maar wist ik dat een hart zo brandend wierd ontvonkt,
 Zo dra ge 'er binnensluipt langs openstaande zinnen?
 Ik kende, ô wreede, u niet, 'k weet nu wat is Beminnen!
 Myn vriend! moest ik zo slauw, zo vlugtend', zo bedaard,
 Den brief myns Vaders in uw' handen, my zo waard...
 Maar welk geheim ligt in dien duist'ren brief verholen
 Dien Vader aan myn zorg zo scherp heeft aanbevolen?
 Zou hy mischien myn hart, waarin hy ziet en leest,
 Doorgrondende, Westreen... hoe schoon waar' dan geweest
 Myne ingetogenheid voor Jacobs minzieke oogen!
 De deugd moet altoos zyn bedaard en ingetogen,
 Nog meerder als zy vreest, dat zy te fel bestreên
 Bezwyken mogt voor 't zoet van veele aantreklykheên. —
 Maar 'k zie myn Vader, ... hoe voele ik deez' boezem branden!

TWEEDE TOONEEL.

Van Byler is in diepe gedagten, en heeft eenige papieren in de hand, die hy verbergt op het zien van Josepha: by ziet langs alle de zyden des Tooneels als iemand by zich wagtende. Josepha tracht, om haaren Vader niet te slooren, te vertrekken, doch blyft, ziende dat haar Vader haar ontdekt.

VAN BYLER, JOSEPHA.

VAN BYLER.

Myn brief is dan bezorgt?

JOSEPHA.

In de allerwaardste handen.

VAN BYLER.

Te recht, myn Dogter, want die braave Burgerheer, Myn Amptgenoot, bezit een ziel vol deugd en eer. Ik ben verheugd dat gy zyn deugden kunt bemerken, Een teken, dat de deugd ook op uw ziel kan werken.

JOSEPHA.

Ik ken, ik weet wat deugd...

VAN BYLER.

Kent gy zyn ziel te recht?

Ik

Ik zal ze afmaalen: ze is ootmoedig en oprecht,
 Liefdaadig, opgeciert met vreugde- en vredestraalen,
 Die de onbevleete deugd in haar doet nederdaalen,
 Opdat zy zelf den troon dien zy beklimt, verzier':
 Offchoon hy nedrig is, verzeld eene eed'le zwier
 Zyn daaden, die, hoe meer hy tracht haar glans te dekken,
 Hoe meer ze een ieder tot verwondering verwekken.
 Hy is een Vader voor zyn Burg'ren, geen tyran,
 Bewerkt hun voorspoed en geluk, zo veel hy kan.
 De Trotschheid is geheel zyn boezem uitgebannen:
 De Hoogmoed, roept hy vaak, ontziert de grootſte mannen.
 Ook houdt geene Eigenliefde of zelf behaagen ſtand
 In zyn verheven ziel waarin hy de Ootmoed plant.
 Een kristen Wysgeer toont hy zich in al zyn wandel.
 De ſterke geesten (die verdwaalt in taal en handel
 Het menſchdom waanen uit zyn dwalingen te ontfiaan,
 Verguldende hun fenyn met een verzierden waan)
 Zyn een verfoeijing voor zyne oogen: hy is werkend'
 Altyd op alles ingespannen en opmerkend'.
 Op dat ik alles in eene enk'le lof bevat;
 Hy is van alle deugd een zaamgebonden ſchat.
 Gelukkig, zo de Zoon uit zulk een vloeijende ader
 Het goud te puuren weet der Deugden van zyn Vader,
 En dat .. maar 'k zie gy zugt myn dogter... welke reën?...

JOSEPHA.

Myn Vader... 'k bid... vergeef...

VAN BYLER.

Vervolg.

JOSEPHA.

Ach, laat me alleen!

ter zyde.

„Ik zal gewis 't geheim van myne ziel verraaden,
„Hy peilt het... ja, zyn brief...”

VAN BYLER.

Spreek, dierb're Spruit.

JOSEPHA.

Belaaden

Met smartte om 's moeders dood!.. ô moeder al myn vreugd!
ô Waardste moeder! ô geleidster myner jeugd!...
Gy weet myn Vader, hoe myn' ziel toen wierd doorfneden,
Dat ik ontroostlyk was... ja 'k ben het nog op heden!

Zy weent.

VAN BYLER *ontroerd wordende.*

Ach! Ruk, myn Dogter, niet dien verschen wond van één,
Die deeze ziel doorfned thans nog geen jaar geleên!
Vergeet haar, waarde spruit! ik zelf... 'k moet haar vergee-
ten!

ô Dood! gy hebt met haar myn vreugde neergefneten...
Na zulk een rampspoed ben ik troostloos!... Hemel!.. ach!..
Moest ge ons dan treffen met dien onherftelb'ren slag?—

Hy weent.

Myn

Myn' teêrbeminde telg, ik weet uw' ziel is teder
 En keert zeer langzaam uit de smart tot vreugde weder:
 Troost eerst u, troost dan my, doe op uw ziel geweld,
 't Verlies is hoopeloos, en word nooit weêr hersteld.
 Ik zal het, door uw' deugd, met meerder reên, verzagten,
 Zo 'k u mag deelgenoot van myn geheimen achten.
 Ja, een geheim dat ik u openbaaren zal,
 Spelt ons, en u, myn kind, een jammerlyken val.
 Ik weet, myn plicht beveelt geheimen te bewaaren,
 Maar gy kent uwen plicht, die nimmer te openbaaren.
 En wyl het onheil u zo fel als ons bedreigt;
 Voegt het geen Vader, dat hy zulks zyn kind verzwigt.

JOSEPHA.

Myn Vader, zouw hart zich kan in 't myn verligten;
 Spreek vry met uwespruit, want zy bezeit haar plichten,
 Zy zal op haaren beurt haar hart ontlasten in
 Uw boezem die zo brand voor haar door vadermin,
 Uw troost, uw raad alleen kan haaren druk geneezen.

VAN BYLER.

Een diepe ontroering staat geschildert op uw weezen,
 'k Brande om uw helper, om uw toeveriaat te zyn.

JOSEPHA.

Ontlast eerst uwe zorg, myn Vader, zeg, wat pyn...

VAN BYLER.

'k zond u deez' morgen met een brief van groot belangen

Naar

Naar mynen Amptgenoot: hy heeft hem reeds ontfangen.
 Aan hem en my alleen is dit geheim bewust....
 Gy beeft op ieder woord myn Dogter? zyt gerust,
 De Hemel straft altoos die zyn vermoogen tergen;
 Hy gaf ons 't waakent oog.. maar 'k wil u niets verbergen,
 Lees 't afschrift zelf des briefs, en oordeel of myn vrees
 Ontydig om een zaak van zulk belangen rees.

JOSEPHA leest.

*Een Burger onzer Stad van onbesprooken' zeden,
 Wiens naam Voorzigtigheid my nog verbiedt te ontleeden,
 Bragt gis'ren avond my, met een ontroerde ziel,
 Een tyding die als lood my op het harte viel.
 Veele onzer waak'ren, zo by zeide, rotten zaamen
 In 't holst der nachti lyéén, om midd'len te beraamen
 Tot een verbloekt verraad der vesten onzer Stad,
 Waarvoor reeds elk van hen bloedgeld ontfangen had.
 Een ieder van dat rot was reeds een plichtverzaaker,
 Hy doodverfäe Ebbenborst uw vriend, en Slotemaker,
 Doch wist niet wien de Stad dus eerloos was verkogt,
 Maar Gelder was by hem het mæstie in agterdocht.
 Myn Amptgenoot, 'k beveel de Stad in urwe zorgen
 En die des Hemels, wien geen Boosheid is verborgen.*

ter zyde.

„ Misleid vermoeden!”

Tegen van Byler.

'k denk dat op zulk een geschrift

Wes.

Westreen, wiens doorzicht ras het waar' van 't valsche
 De harten dezer twee wel scherp zal onderzoeken (schift,
 Of zy bevektzyn met dit kwaad dat elk moet vloeken.
 Wy zien hen vastgezet op 't allerminst vermoên:
 Door hen zal men van 't stuk wel nad're ontdekking doen:

VAN BYLER.

Ik heb in zyne plaats daar voor reeds zorg gedraagen;
 'k Verwagt hen daad'lyk hier, ik zal hen ondervraagen
 En polsen of hun hart dat yslyk schelmstuk sneedt.
 Terwyl zy toeven, wil my, op het huis, uw leed,
 Myn waardste Dogter, uit den grond uws harts verklaren:

JOSEPHA.

Myn Vader, 'k zal... Ô ja, 'k zal alles openbaaren.

DERDE TOONEEL.

*Ebbenhorst treedt in de allerdiepste overpeinzing op het
 Tooneel, ziet vreesagtig gints en weder, en let niet
 op het geen hem van Slotemaker, die met hem schynt
 te spreken, gezegt wordt: Hy zet zich ver slaagen op
 een tuinbank neder, zwaar verzugtende, by ziet we-
 der naar alle de boeken des Tooneels, of 'er iemand
 was die hen konde bespieden of beluisteren.*

EBBENHORST, SLOTEMAKER.

SLOTEMAKER ter zyde.

„ **W**at deed van Byler ons op 't onverwagst ontbiên?—

„ Maar

„Maar 'k moet myn zorgen niet aan Ebbenhorst doen zien.”

tegen Ebbenborst.

Wat vreest gy? zyt gerust.

EBBENHORST *in eene overdenkende houding opstaande.*

Wat heb ik ondernomen? —

Westreen! Westreen! uw Vriend. — Waar ben ik toe gekomen?

Hy valt, diep zigtende, weder op den tuinbank neder.

SLOTEMAKER.

Bedwing u, eer gy door van Byler wordt bespeurt,
Wy zyn reeds op zyn plaats.

EBBENHORST.

Hoe word myn ziel verscheurt!

SLOTEMAKER.

Gy zult, door uw geluid nog de aanslag doen bemerken
Tot onheil van ons all', laat ons voorzigtig werken:
Bedenk, dat we agttien sterk, en moedig, de aanslag vast
Gelukken doen, eer ons de morgenstond verrast:
Wy moeten in zoo'n zaak geen wakkerheid verliezen,
Ons oogwit treffen, of gerust den dood verkiezen;
Het overweegen komt na 't vast besluit te laat.

EBBENHORST.

Gy gaaft geen denkens tyd, gy dwong my tot verraad.

SLOTENMAKER.

Ik weet wat dwingen is wanneer het goud ons prikkelt.
Wie dwong u, wy, of 't geld?

EBBENHORST.

Gy, gy hebt me ingewikkelt
In uw vervloekt beftaan, dog 's Hartogs tov'rend geld
Hebt gy tot middel flegts van 't kwaad in 't werk gefelt.
Gy dreigde met myn bloed uw zwaard te zullen vlekken,
Uit vreeze dat door my uw boosheid uit zou lekken,
Barbaar, fpreekt gy my nog van 't hemelergend goud?
Ga weg uit myn gezigt die my dit onheil brouwt.

SLOTENMAKER.

Uw kleene moed maakt u verlegen en benepen:
Waar is uw helden hart? Hier dient weêr moed gegrepen:
't Gevaar is niets als ons de dapperheid verzelt,
De moed is meer als kragt, ja, ze overtreft geweld.
Op morgen zien wy vast onze Amersfoortsche wallen
Het Gelders grondgebied en prooy te beurt gevallen:
Wat wonder, dat die hoop reeds myn verbeelding ftreelt,
Daar 'k ben, gelyk gy weet, uit Gelders bloed geteelt?
En gy, wat had gy by het Stadsverhes verlooren?
Kan de eene dienst u meer als de andere bekooren?
Wat baat het, als men dient, wie over ons gebiedt?
De dienst blyft toch de dienst: voor my, 't verfhilt my niet
Voor welken Heer ik beef, voor welke ik moet fpringen,

Ver-

Vermeerdering van loon baart my veranderingen:
 Dus doen de Grooten ook met ons, het geld, het geld
 Is 't maar alleen; myn Vriend, dat hen de wetten stelt,
 Hun loon duurt langer niet dan wy hen dienen kunnen;
 Daarna zien wy hen 't brood ons in de mond misgunnen:
 Gy toont door uw gedrag te denken zo als ik,
 Ge ontving het Gelders loon zo wel als wy.

EBBENHORST.

ô Schrik!

Moet gy myn' ziel nog meer afmart'len en vermoorden?
 'k Verwensch, 'k vervloek dat goud: zwyg, zwyg die hel-
 sche woorden.

SLOTEMAKER.

'k Walg van uw veinzery, ge ontrust ons al te veel.
 De tyd is kort, gy weet van de aanflag, kies of deel;
 De dood, of 't Stadsverraad, bedenk u spoedig nader;
 Ik geef u nog één uur.

EBBENHORST *met wroeging*.

Ik, ik een Stadsverraader!

Hoe? zou myn Zoon, als hy te rug keert van zyn reis
 Aanhooren moeten dat zyn Vader — 'k schrik! ik ys! —
 Zyn' Moederstad verried? — myne Echtgenoot! — wat
 Was te eevenaaren met al de angsten van uw harte, (smarte
 Indien.....

SLOTEMAKER.

Dat's nu te laat. Wy zyn hier toe geprest;

36 HET MISLUKT VERRAAD,

Ja gy moet sneuv'len tot ons algemeene best,
 Zo gy den aanflag dien gy eerst hebt ondernomen
 En met ons vastgesteld, niet tot beslag doet koomen.
 Gy weet, de Hertog met zyn leger trekt vast aan,
 En de afspraak was, dat wy, na 't schynten van de maan
 In de ochtendstond de Stad voor hem zoude openzetten.
 Gy stemde dit, en nu, nu poogt gy 't te beletten?
 Is dan de Hertog met zyn legermagt, myn vriend,
 Aldus uw speeltuig, als de weerhaan van de wind?
 Een Legerhoofd laat zig niet straffeloos misleiden.

EBBENHORST.

Doch, zo we eenstemmig en met eendragt overleiden
 Den Hertog, eer hy voor de muuren onzer Stad
 Zyne Oorlogsknegten in hun post gelegert had....

SLOTENMAKER.

'k Merk waar gy heenen wilt, uw oogmerk is, bedriegen:
 Doch Egmond laat zo ligt zig in den slaap niet wiegen,
 Hy's kwaadvermoedende en op listen afgeregt,
 Bedreven in den kryg, manmoedig in 't gevecht.
 Daar by, vergeet gy thans uw' diegezworene Eeden?
 Het kost u niets, zo 't schynt, die schand'lyk te overtreden.

EBBENHORST.

Spreek van geene eeden: 'k mogt voor Amersfoort myne eed
 Zo schand'lyk niet vertreên eer de aanflag was gesmeedt.
 Ik zwoer, 't is waar, doch de eed heeft zelf de Stad beledigt,

'k Was

'k Was boozer nog, zo 'k deed het geen ik heb beëdigd.

SLOTENMAKER.

Genoeg: zo 'k heb gezegt, ik ben uw veinzen moe;
 Beraad u, 'k geef u tyd zelf tot deeze avond toe,
 Doch 'k zal u, waar ge ook gaat navolgen met myne oogen,
 Eer we ons te schand'lyk zien door uwen list bedroogen.
 Gy zyt te sterk verdagt, doch, houd dit voor gewis,
 Dat, zo ge ons dwarsboomt, reeds uw dood gezworen is.

EBBENHORST *bevreest.*

Zwyg: 'k zie den Burgerheer van Byler herwaards treden.

SLOTENMAKER.

Zorg wel, dat hy niets merk' van 't geen wy zamen smeeden:
 Hy 's agterdenkende, en heeft niets, zo 'k hoop verstaan
 Van ons gesprek, één wenk van 't oog kan ons verraên.

VIERDE TOONEEL.

VAN BYLER, EBBENHORST, SLOTENMAKER.

VAN BYLER *in 't verſchiet.*

Gy Hemel hebt myn wensch vervult, nu gy door liefde
 Josepha's harte voor Westreenens Zoon doorgriefde!—
 Waar toeven zy, die 'k op myn buitenplaats ontbood?

SLOTENMAKER *ter zyde.*

„Indien wy zyn ontdekt, waar staan wy niet voor bloot?”

VAN BYLER.

*k Zie hen.... De reën, waarom ik u deed herwaards koomen,
 Myn' Vrienden, is, op dat door my werde opgenomen,
 Of onze Vesten aan den kant der Kamper Poort
 Genoeg versterkt zyn, en gewapend zo 't behoort:
 Wanneer ik gist'ren langs de Wallen rond ging ryden,
 Scheen 't my van verre toe, (het oog kan ons mislyden)
 Of een' der Torens die het Oorlogstuig bevat
 Een gaapende oop'ning in de muur bekomen hadt.
 Gy, die naar ampt en eed onze Eemstad moet bewaaken
 Op dat haar plotzeling geen Vyand koom' genaaken
 En overromp'len met een onvoorzien geweld
 Zyt ook, met deeze zorg op onze vest gestelt,
 Op dat wy spoedig de vervallen' vestingwerken
 En wapen-torens doen vernieuwen en versterken.
 Gy weet, hoe menigwerf onze Eemstad wierd geschokt,
 Geplondert, gerammeid, geteifert, en geblokt,
 Wat storm haar' muuren staëg verduurden en verdroegen
 Zo vaak de blyden haar met steenen nedersloegen.
 Gy weet ook, dat die kant die my te weërloos lykt
 Naar onzen nagebuur den Gelderlander kykt,
 Weshalven gy te meer moet op die zyde passen
 Dewyl hy altoos tracht de muuren te verrasfen.

Myn' zorg schynt u mischien ontydig, maar bezeft
 Van Egmonds oorlogszugt, die nimmer vrede treft
 Of 't rouwt hem, en trekt weër den zabel uit de schede,
 Begint een nieuwen kryg, sluit die, en maak weër vrede:

Dat

Dat wispelturig brenn' vertrouw ik niet; in 't kort
 Maakt dat de Vest met spoed versterkt, en strydbaar word,
 Hy mogt ons onvoorziens verrassen met zyn' schaaren,
 Voorkoomen wy, zo veel wy kunnen, die gevaaren.

EBBENHORST *met ingetogenheid.*

Wy hebben, Burgerheer, geen breuk noch faal ontdekt
 Aan wapen-torens noch aan Vesten: wat verwekt
 Die zorg in uwe ziel? wat heeft u dus bekommert
 Daar gy, door onze zorg uw' vesten ziet belommert?

SLOTENMAKER.

De muuren zyn rondom in sterke en hechten staat,
 Niets kan ze aantasten en vermeest'ren, als verraad,
 En wie zou, dus ontwaard de Vesten overgeeven?
 Ja zelf, wie kan het doen, indien wy 't wederstreeven,
 En niet deelagtig zyn aan zoo'n vervloekt besluit?

VAN BYLER.

Dat hemelergend stuk wist uw gelaat niet uit
 Te woenen in uw' ziel, dat kan ik nooit vermoeden,
 De Hemel wil altoos u voor dien misdaad hoeden!
 Wat is 'er boozer als dit euvel, dat, te snood
 Geen straf uitboeten kan? Geene ysfelyke dood,
 Geen pynbank feller als ooit Heidenen bedagten
 Om 't nieuwgeplant geloov' der Krist'nen te verkrachten
 Boet ooit dat gruwelstuk der gruwelstukken, dat
 Een moorder maakt, niet van één mensch, maar van een Stad:

40 HET MISLUKT VERRAAD,

Ja Vrienden, Burgeren, zelf Kind'ren, Moeders, Vaders
Verdrinken in hun bloed door 't zwaard eens Stadsverraa-
Hybaadt zig in een zéé van schuimend menschebloed, (ders:
Verheugt zig, als hy zelf de rotzen klaagen doet
En de Ongevoeligheid de traanen parst uit de oogen,
Hy lacht met naar gegil, met klagt, met Mededoogen,
Verkragt de Menschelijkheid en boeit ze, ja verwyst
Haar als Slaavin, want hy van haare inspraaken yst.
Zyn moordtuig is zyn tong die scherper is in 't snyden
Als Oorlogswagens, die in 't hollen niet te myden
Met zeisen nederflaan al wat hen tegenstaat:
Zyn vreugd is burgerbloed, zyn voedzel is het kwaad.
Hy laat door blinkend goud zyn laage ziel vervoeren
Om op het dierbaar bloed der Burgeren te loeren,
Dat hy, ô gruwel! voor een hand vol goude verkoopt,
Waar door hy, in zyn' ziel een berg van euv'len hoopt,
Zig blinddoekt en misleidt, en 't kwaad niet wil bespeuren,
Terwyl een worm altoos zyn' boezem zit te scheuren.
En zoude ik, vrienden, u, van zulk een kwaad vermoên?
'k Denk, gy zyt onbekwaam dat gruwzaam stuk te doen.

*Van Byler ziet geduurende deze redeneering Eb-
benborst en Slotemaker scherp in 't oog, die
hunne verleegenheid verbergen, en zig be-
daard toonen.*

SLOTEMAKER *met vrymoedigheid.*

Dat zyn wy Burgerheer: De Hemel will' verhoeden

Dat

Dat zulk een gruwel zoude in onze boezems woeden!
 Wy zyn getrouw, dat tuigt de vest door ons bewaakt,
 Getuigen is Hy die de Waereld heeft gemaakt
 En onze Stad befchermt voor 't woën der nagebuuren.
 Eer zullen wy den dood, den selften dood bezuuren
 Eer we eenen voetftap van den ons vertrouwden Wal
 Den Vyand afstaan: neen, voor eeuwig ftaan wy pal
 By dage en nagten, ja, geen felle storm-orkaanen
 Beletten ons ons zelfs tot onzen plicht te maanen.

VAN BYLER *tegen beiden.*

Myn' waarde vrienden, 'k ben van uwe trouw voldaan:
 'k Laat alles op uwe eed, uw zorg en yver ftaan,
 En zal, naast de Opperheer des Hemels, onze daken
 En vesten fteeds door u gerust'lyk doen bewaaken.
 'k Beveel mede aan uw zorg de vaak beftormde wal,
 Op dat ze altyd verfterkt, een onverwagt geval
 En fellen krygs-orkaan kan rustig weêrftand bieden.

EBBENHORST *met ingetogenheid.*

't Zal alles, Burgerheer, naar uw bevel gefchieden.

VAN BYLER.

Vaart wel getrouwen, ziet in Byler fteeds uw vriend.

VAN BYLER *alleen.*

'k **B**eken, zy hebben zulk eene ergwaan niet verdient
 Schoon Ebbenhorst bynaar niet sprak, gaf my zyn wezen
 De Oprechtheid van de ziel die hem bewoont, te leezen.
 Wie sprak rondborstiger die nimmer schuldig was
 Als de andre? Ja, de Deugd ontwikkelt zig wel ras,
 Offchoon de Boosheid haar door schynkwaad wil bezwarten,
 De Waarheid kan altoos de snelste leugens tarten,
 Ze ontdekt zig zelve en neemt geen redenkunst te baat:
 Dus doen ook, hoe vernist met schyn, bedrogen 't kwaad,
 Offchoon welsprekenheid haar kunstgriep tracht te dekken;
 Zy zullen vroeg of laat zig zelve uit doen lekken.
 Ik ga hem spreken die my heeft betovert met
 Zyne oorenblazery, want zy zyn onbesmet.
 Wat heeft hem toch tot dien beschuldiging bewogen?
 Misschien heeft zelf belang dien laster uitgespogen.
 Moest ik op zyn beklag zo ligtgelovig zyn,
 En mynen Amptgenoot ontrusten door dien schyn
 In mynen Brief, dien 'k niet vertrouwd aan iemands zorgen.
 Dan myner Dogter, die myn Brief bragt deezen morgen.
 'k Moet ook Westreen... maar 'k zie zyn Zoon, hy schynt
 ontrust
 Hy 's moog'lyk ook reeds van 't geheim des Briefs bewust...

ZESDE TOONEEL.

VAN BYLER, JACOB.

JACOB in 't verschiet by zig zelven.

- „Dus ben ik eene steilte al worst'lende opgetogen,
 „Doch welk een nieuwen berg van angsten voor myne oog-
 gen!...
 „ô Vader, uwe ziel boog zig ras voor myn min,
 „Maar gy, ô Vader, van myn' schoone zielsvriendin!...
 „Ik zidder!... moest uw Brief!...”

Tegen van Byler.

Gy hebt een Brief geschreeven
 Mynheer, en in de hand van uwe telg gegeven:
 Ach! wist gy hoe hy 't hart van uwen vriend doorsnydt?
 Myn Vader... zy... en gy... gy die haar Vader zyt!...

VAN BYLER.

Ik zal uwe angsten in één oogenblik verdryven
 Mynheer, ik moest dien Brief aan uw' Heer Vader schryven,
 Het was niet buiten reên dat hy dus wierd ontstelt,
 Doch zeg hem, dat hy zig niet meer deswegens kwelt,
 En dat myn Brief die was van aanbelang voor deezen
 Voortaan voor hem noch my van geen gewicht moet wee-
 zen.

Mee

Haastig.

Vaar wel, myn tyd is kort en roept my elders heen.

Hy vertrekt spoedig.

ZEVENDE TOONEEL.

JACOB *alleen.*

Wat onverwagt geval! wat tegensrydigheên!
 Hoe foltert my myn lot! 'k zag, zo 't my schein, de haven,
 En word weêr plotz'ling in het woedend' zout begraven,
 Een felle storm-orkaan verjaagt me in 't holst' der zée
 Terwyl ik regelregt het aanzette op de reê.
 Is dit dan 't anker van myn hoop, dat in myn harte
 Zo diep gezonken lag? is dit dan 't eind' dier smarte
 Myn Vader? deezen slag had gy my niet voorfpeelt!
 ô Jacob! al uw hoop is eensklaps neêrgeveld!
 Wat kunt gy na dien slag meer vreezen?.. wat hier kiezen?
 Maar kan ik myn' Jofephe in hooploosheid verliezen?
 Dat onheil is te groot! hoe word myn' ziel gedrukt!
 Myne angsten hebben my bynaar 't verstand ontrukkt!

Hy neemt den Brief in zyne handen.

Onmenschelyke Brief!... ach! waart gy nooit gefchreeven
 Of my ter hand gefelt! voelt gy myn' hand niet beeven
 Terwyl ze u vastdrukt met eene overfelpete ziel?
 Keer weder in de hand van haar, voor wien ik kniel...

Maar

Maar 'k heb uw toorn verdient, deez' daad maakt me u on-
waardig

Josepha, 'k beef voor u, zo schoon als edelaardig.

Myn Vader!... maar ik heb uw gramschap ook verdient,

'k Misdeed uwe Amptgenoot, een Burgerheer, uw Vriend!—

In welk een afgrond kan één' mislag ons niet dompelen,

Wanneer de liefde ons hart geheel komt overrompelen?

ô Liefde! 'k ben verdwaalt in 't doolhof van de min,

Ik zoek naar 't einde, maar 'k vind midden noch begin.

Einde des Tweeden Bedryfs.

DERDE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

*Het Tooneel verbeeldt eene straat voor het huis des
Burgermeesters van Westreenen.*

De avond valt.

VAN BYLER *alleen.*

Die Burger houdt nochtans zyne eerste woorden staande:
Hier zyn, naar myn vermoën geen kleinigheden gaande:
Zy zyn onschuldigen en hy een lasteraar
Of zy verraaders, een van beide is zeker waar.
Wy moeten dit geval wat dieper onderzoeken:
't Is ver mistasten, zig hier blind te laten doeken.
Indien ze onschuldig zyn, verdient de last'raar straf,
Hy hoont den hemel, my, en hen, door zyn geblaf:
Dog zo verraadery... maar 'k onderzocht hen beiden
En de onschuld sprak in hen... zo gruwzaam my misleiden!..
Den Hemel roepen tot getuigen!... 't is te zwaar!...
Die braaven Ebbenhorst een snoode Stadsverraêr!...
En Slotemaker zou zulke euvelstukken smeeden?...

*Van agteren word eensklaps een naar gekerm en het
geklater van degens geboort, Ebbenhorst roept luids-
keels onder een verward gedruis, van agteren.*

Ja 'k ben onschuldig! moord! 'k vervloek uw 'gruwzaam-
heeden.

VAN BYLER *met scbrik.*

Wat jammerlyk gegil! ik vlugt. Wat razerny!

Hy vertrekt spoedig.

TWEEDE TOONEEL.

*Ebbenborst worstelende met den blanken zabel tegen een
hoop vermomde Stadsverraaders die ieder een blanken
zabel in de hand houden, en hem trachten te ver-
moorden, roept op het Tooneel komende, luidskeels.*

Ontzet me, ô Burgers! moord! ô Burgers staat my by!

SLOTEMAKER *tegen zyne medeplichti-
gen met zeer veel drift.*

Ontzielt hem eer wy 't al misgelden! dien verwaten!
Wie van u heeft hem van de poorten afgelaaten?

EBBENHORST *gestadig met de Verraa-
ders worstelende.*

Ontzet me ô Burgers! moord!

SLOTEMAKER *met verwoedheid.*

Vervloekte!

EBBENHORST *met benaauwdheid
en een flauwer stem.*

Moord! ach moord!

SLO.

SLOTEMAKER *met de uiterste drift.*

Sla dood! sla dood! eer hy word door Westreen gehoord!
Wy zyn reeds voor zyn huis.

EBBENHORST *in onmagt vallende.*

Hoort niemand dan myn' klagten!

SLOTEMAKER *tegen zyne mede-
plichtigen.*

Hy schynt in onmagt, sleept hem voort, staat niet te wagten!
Verbergt hem op de Poort, en rukt hem van de straat:
Als zyn geschreeuw in 't huis des Burgermeesters staat,
Dan is het met ons al gewislyk omgekoomen.

*Terwyl de overigen Ebbenborst weg sleepen,
en by van het Tooneel afgaat.*

'k Ben woedende, en ik kan myn gramfchap niet betoomen.

DERDE TOONEEL.

VAN WESTREENEN, MARGARETHA, JACOB
*en twee Lakeyen, ieder met eenen verlichten
Lantaarn in de hand.*

MARGARETHA *verschrikt.*

Wat noodkreet! wat gegil! wat ysfelyk gedruis!

VAN WESTREENEN.

't Is avond: hoe ontdekt men 't toemeloos gefpuis?

JACOB *met drift.*

'k Zal met deez' Knegten en omcingeld van Soldaaten

Hen

Hen wel beteug'len en betrappen op de fraaten.
Zy kunnen nog niet ver van hier gevlooden zyn.

MARGARETHA.

Blyf Jacob: het gevaar, al fchynt het nog zo klein,
Kon u op 't onvoorzienst beformen en verrasfen,
'k Ben Moeder, 'k beef om u, 'k moet op uw leven paffen.
't Is zeer gevaarlyk zig te waagen in een moord,
Gy hebt, zo wel als wy, den doodgil zelf gehoort.

JACOB.

Ach laat me, indien ik kan, de onnooz'le toch ontzetten!

VAN WESTREENEN.

Op wien wilt gy uw zwaard tot de onschulds redding wet-
Wie heeft, wie is vervolgt? (ten?

JACOB *driffig*.

Hier dient geen tyd-verlies,
'k Moet vliegen, of me ontglipt de kans dien ik verkies....
Wat zien myne oogen? hoe? Josepha's gryze Vader
Bezoekt ons dus bedrukt?

VIERDE TOONEEL.

ALLE DE VOORIGEN *benevens* VAN BYLER
gevolgt door een Lakei.

VAN WESTREENEN *tegen van Byler.*

Mynheer, wat weet gy nader?...

D

VAN

HET MISLUKT VERRAAD,

VAN BYLER *met ontsteltenis.*

Gy allen ook ontzet? gy hebt het reeds gehoord?

VAN WESTREENEN.

Wat toch?

VAN BYLER.

Dat Ebbenhorst onmensch'lyk is vermoort.

ALLEN *met schrik.*

Vermoort!

VAN BYLER.

Naar allen schyn: een hoop van onverlaaten
 Vermomt, sleept hem ontzielt, gemartelt langs de straten
 Met zabels in den vuist.

VAN WESTREENEN *met droefheid.*

Wy hoorden een gegil

En 't naar gekerm van een die men ontzielen wil;

Waart gy dat, Ebbenhorst, oprechtste vriend van de aarde?

Was 't hierom, dat ik u myn vriendschap openbaarde?

Myn hartsvriend! moest het staal u rukken van myn hart?

Waart gy myn vriend slegts tot vermeerd'ring myner smart?

Ik heb door uwen dood een dierb'ren vriend verlooren!

Ik weet nu de oorzaak van uwe angsten na te spooren!

Ik ken uw' vrees, helaas! die kennis komt te spaê:

Wie doelde naar uw hart?... ik voel myn gramschap, ja,

Ik voel myn' droefheid in eene eed'le wraak herfchapen!

Gy

Gy zult gefraft zyn wreede! ik zie reeds 't heilig wapen
 Van vrouw Gerechtigheid slaan schitt'ren op het hoofd,
 Van die myn' boezemvriend het leven heeft ontroof!
 Wat onverwagte slag zal 't hart zyns Zoons verbreeken;
 Wat zee van traanen uit twee fchreiende oogen leeken,
 Als hy, van buitenslands te rug gekeert, dien moord
 Dien jammerlyken ftond, dien wreeden manflag hoort!
 Hoe zal zyne Echtgenoot, die Vrouw elks achting waardig
 Staan zidd'ren op die maar'! wie was toch zoo boosaardig?

JACOB *driftig.*

Wie was dat monfter dat u wreed ontzielen dorst
 Ô Ebbenhorst? wie ftak den moordprijem in uw borst?
 Beef! beef tiran! de straf volgt u reeds op de hielen:
 Dorst gy den halsvriend van een Burgerheer ontzielen
 Zo zidder, want gy zult het fcherpziend onderzoek
 Geenzins ontvlugten: beef ontâarde menfchenvloek!
 Ik zal u....

Hy wil de Moorders gaan opspooeren en vervolgen.

VAN BYLER *bem wederhoudende.*

Stil uw toorn, misfchien dat wy 't ontdekken
 Wie met dit Burgerbloed zyn moord dolk dorst bevekkèn,
 'k Heb achterdocht op een dien niemand hadt vermoedt.

*Hy neemt van Westreenen ter zyde, en luistert
 bem iets in, daarna vervolgt by.*

Het fchynt dat deeze naam u zeer verwond'ren doet:

52 HET MISLUKT VERRAAD,

Een nadere oop'ning zal dit raadzel u verklaaren
En 't geen u duister fchynt als 't dagligt openbaaren.

VAN WESTREENEN.

De Burger dien gy noemt is veel te oprecht, te zagt
Van inborst, om dien moord te hebben uitgedagt.
Myn Amptgenoot, laat u niet roekeloos misleiden,
't Mistasten moet men hier zorgvuldiglyk vermyden.
't Is van geen kleen gevolg een Burger met een moord
Te ftemp'len, die misfchien daar niets van heeft gehoort.

MARGARETHA.

Hy wien men veel vertrouwt kan ligter ons bedriegen,
Als een miftrouwde, die ons niet in fleep kan wiegen.
Het gruw'lyk monfter, met het aanfchyn ééner Vrouw
Dat af te fchild'ren fcheen Rechtvaardigheid en Trouw,
En in myn droom verfcheen heeft moog'lyk aangewezen
Dat hy een moorder wierd die niemand iets deed vreezen.

VAN WESTREENEN.

Het zy zo, doch die man blyft onverdagt by my.

VAN BYLER.

Hy zal 't niet zyn, beziet gy hem wat nader by.
Doch laaten we eerst vooral de Poorten laaten fluiten
En order fteilen, dat 'er niemand treed naar buiten,
Ten zy met fchriftelyk verlof van onze hand,
Op dat de Moordenaar ons niet ontvlugt op 't land.

VAN

VAN WESTREENEN.

Uw zorg is billyk.

Tegen de drie Lakeiën.

Brengt den waak'ren die bevelen.

VAN BYLER.

Doch houdt de reën geheim.

*De drie Lakeyen vertrekken, van Byler roept
ben met nadruk na.*

Let wel niets mée te deelen!

Tegen van Westreenen.

Ik zond u eenen Brief, (myn Dogters hand vertrouwt)
 Deeze ochtend, waar in ik 't bewuste u heb ontvouwt,
 Een grondslag daar ik myn vermoeden op deed leunen,
 Geen kleen vermoeden, om myn handel te ondersteunen:
 Doch ras bevond ik tot myn blydschap, dat ik aan
 Een lastertong zo ligt geloof had kunnen slaan:
 Want, om te polsen in 't geheimst' van hun gedagten,
 Ontbood ik hen, en sprak, het geen zy 't minst verwagten,
 Van Vestingwerken en 't Vyandig Oorlogszwaard:
 Ik zag hen scherp in 't oog, zy stonden zeer bedaard,
 De stilte van hun ziel was op 't gelaat te leezen,
 Waar op een koude vrees geschildert zoude weezen,
 Indien een gruwelstuk hunn' boezems hadt bevekt:
 Zy zyn onschuldig, of ik had hunn' schuld ontdekt.
 Zy zyn gelastert, en hunn' Last'raar is een Moorder,
 Hy moord met zyne tong, die vrede- en rust-verstoorder!

54 HET MISLUKT VERRAAD,

De misdaad die hy heeft verzonnen is te snood,
En word gestraft, gelyk hy wenschte met den dood.
Doch nu zyn list mislukt, wat wonder, dat zyn degen
Het voorwerp van zyn haat moorddaadig heeft doorreegen
En hy zyn wrok in 't bloed van Ebbenhorst gebluscht,
Een wrok, waar van de reën my gansch is onbewust.
Wie kan hy zyn, dan hy, die me ergwaan heeft gegeven
Van 't geen ik u, Mynheer, heb in myn Brief geschreeven?

VAN WESTREENEN, *die geduurende
alle deeze gezegdens van van
Byler de grootste verwonde-
ring heeft doen blyken.*

Die Brief Mynheer....

VAN BYLER.

Ik weet, hy is niet van gewigt,
Gelyk ik door uw' Zoon u heden heb bericht.

JACOB *ter zyde.*

„Ik voel op yder woord myn ziel door angst verscheuren!
„ô Tydstip al te wreed! wat zal my thans gebeuren?”

VAN WESTREENEN *tegen van Byler.*

Myn Zoon heeft my....

VAN BYLER.

Zeer wel!

JACOB *ter zyde.*

„Hoe zal 'k deez' klip ontvliên?

VAN WESTREENEN *tegen van Byler.*

Hy heeft my niets bericht en 'k heb geen Brief gezien.

JACOB *ter zyde.*

„ô Hemel!”

VAN BYLER *tegen van Westreenen.*

Hoe? geen Brief? Josephé....

VAN WESTREENEN.

Is niet verscheenen.

VAN BYLER.

Wat Raadzel!

VAN WESTREENEN.

Wat geheim!

JACOB *ter zyde.*

„Wat klaarheid!”

VAN BYLER.

Hoe, Westreenen,

Is 't moog'lyk dat myn' spruit my dus misleiden zou?

Gy kent te wel haar deugd, haar kinderlyke trouw:

Haar woord alleen dient my voor duizend onderpanden:

Ik gaf den Brief, (dus sprak ze) in de allerwaardste handen.

56 HET MISLUKT VERRAAD,

JACOB *ter zyde.*

„Vermurwde hemel! is haar boezem dan gewond?
„Bemint zy my? is 't waar het geen ik daar verstond?”

VAN WESTREENEN.

Was zy wel onderregt dien Brief aan my te geeven?

VAN BYLER.

Het opschrift toonde 't klaar.

JACOB *ter zyde.*

„'k Voel al myn leden beeven!”

VAN WESTREENEN.

Wie kan ons leiden uit deez' doolhof als haar' hand?

Tegen van Byler en Margaretba.

Laat ons haar zien.

VAN BYLER.

Wel aan!

*Van Byler en Margaretba treden naar den grond
des Tooneels en schynen met malkanderen te spreek-
ken, Jacob neemt zynen Vader ter zyde, ter-
wyl hy uitroept.*

JACOB.

„ô Deugd! ô minnebrand!

„Waar toe vervoert gy my?...” Myn Vader hoor myn' zug-
Myn liefde is u bewust...

(ten!

VAN

VAN WESTREENEN.

Wel nu?

JACOB.

Wat moet zy duchten;
Wat moet ze al niet bestaan?....

VAN WESTREENEN.

't Is nu geen tyd myn Zoon
Van min te spreken, 'k moet ontdekken wie dien hoon
Ons beiden heeft gedaan, eer ben ik niet bevredigt,
Myn Amptgenoot, en ik uw Vader, zwaar beledigt!...
Wie nam ons toch zo stout tot speeltuig van zyn lust?...
Het misfen van dien Brief heeft my de ziel ontrust,
Mischien was Ebbenhorst nog niet geraakt om 't leven,
Indien my deeze Brief waare op zyn tyd gegeven.
Daar schuilt een adder in deez' bladen.

JACOB *bedrukt.*

Maar bezeft

Hoe de agterdocht altoos het hart eens minnaars treft.
Hy vreest al wat hy ziet of 't mogt zyn min verraden,
Hy wantrouwt schier zig zelf, zyn wandel en zyn daaden,
Hy word misdaadig om de Deugd die hy beschiet,
Een minziek oog vertrouwt dikwils zig zelve niet:
Maar zyt, ô Vader, een' verliefden Zoon genadig!
Verkleen zyn schuld! de min maakt menigwerf misdaadig..

VAN WESTREENEN.

Stel u gerust myn Zoon, en koester steeds uw hoop,
 Zy is de Voedster van der menschen levensloop,
 'k Zal waaken voor uw heil, berust u op myn' zorgen...

*Van Byler en Margaretha treden naar hem toe,
 welke by ziende, zegt, spoedig vertrekkende,
 tegen Jacob.*

Vaarwel!

JACOB, *terwyl van Byler en Margaretha meede spoedig vertrekken,
 toont den Brief, roepende.*

Myn Vader!...

VYFDE TOONEEL.

JACOB *alleen.*

Maar ge ontvlugt my? Hoe verborgen
 Is 't nootlot van den Mensch! daar hy zyn heil verwacht
 Word menigwerven hem zyn onheil aangebragt:
 Hy vind dikwils den dood wanneer hy zoekt het leven,
 't Geen hem te helpen schein ziet hy zig wederstreeven.
 Josepha! waarom my deez' Brief ter hand gestelt
 Die u te zwaar misdoed terwijl hy Jacob knelt?
 Die uwen Vader en den mynen duizend zorgen
 Verwekt? myn vlam alleen hield deezen Brief verborgen,
 Ik was onschuldig, had ik nooit voor u geblaakt,

Gy

Gy hebt onnozel my uw plichtigen gemaakt,
 Onschuldig hielp ik door uwe onschuld te moorddaadig
 Onze Ebbenhorst om hals! — Ô bloed! wees my genadig
 Verwyf my 't stroomen niet dat ge al te onnozel doet!
 Verberg u voor myn oog onschuldig menschebloed!
 Komt gy myn aangezigt bespatten? wreede plaagen!
 En eene onschuldigen een helfchen schrik aanjaagen?
 Ik heb u niet gestort, ik ben geen Moordenaar,
 Ga, spoor zyn schreeden op, dat monster, dien barbaar. —
 Ik wil u wreken. — Wat bestryd my? welke stonden!
 Wie drukk' myn' rampen uit? wie kan myn angst door-
 gronden?

Deliefde, vreeze en hoop, myn knaaging, het berouw,
 Myn misdaad, 's Vaders angst, 't moort me al wat ik be-
 schouw!

Waarom heb ik, Ô Brief! myn grootste schrik op Aarde
 U niet ter hand gestelt, toen ik myn min verklaarde
 Aan mynen Vader? 'k was wel schuldig, maar te snood
 Heeft dit vertoeven myn misdaadig doen vergroot:
 De Vaderliefde hadt myn' misdaad straks vergeeven,
 Maar gy, myn Ebbenhorst keert nimmer weêr in 't leven.

Hy vertrekt in den grond des Tooneels.

ZESDE TOONEEL.

Het licht word langzamerhand duisterder.

SLOTEMAKER en eenige medeplichtigen.
 Hy's in verzeek'ring die vervloekte: wat beduidt

Myn'

60 HET MISLUKT VERRAAD,

Myn' vrienden, dit bevel, dat men de Poorten sluit?
 Zou de Regeering iets van onzen aanslag ruiken?
 Wy kunnen niet te veel omzigtigheid gebruiken.
 Doch zo wy zyn verraên verkiezen wy den dood
 Neêrploffend' van de Vest, geen hoop in deezen nood
 Als wanhoop, want wy zyn beslooten in de muuren;
 Maar Ebbenhorst zal eerst zyn trouwloosheid bezuuren....
 Doch houden wy toch moed! als Egmond in 't gezigt
 Der Stad genadert is, zal 't opgestéken licht
 Van een flambouw, zyn tocht verhaasten en doen spoeden,
 Om agterdenkenstyd te ontnemen aan 't vermoeden.
 Het schynt me onmoog'lyk dat wy zouden zyn ontdekt,
 Offchoon men ons vermoedt; daar is niets uitgelekt.
 Indien wy slegts de nagt, als yder rust, bereiken,
 Vermeest'ren wy de Poort, of kunnen 't ligt ontwyken.
 Beproeft het uiterste, en al wat uw moed vermag,
 Verwint of sterft, ontwykt of vreest een helfchen slag.
 Ik zie Westreenens Zoon, laat ons zyn oog ontvlugten.

Z E V E N D E T O O N E E L.

J A C O B *alleen.*

Neen, 'k vind geen troost, geen rust, wat staat my nog te (duchten?
 'k Zal beeven als ik myn' Josepha nad'ren zie,
 Zy die me eerst dierbaarst was, is 't nu welke ik ontvliê!
 Haar Vader, die my scheen een baak te zullen weezen
 Is als een steilen golf ten Hemel opgerezen,

En

En dreigt my met een' val die me eensklaps in 't geklots
Der baaren wegfleept, daar 'k de prooi word eener rotz';
'k Zal allen die ik vreeze in duifternis ontvlieden,
En eenzaam beeven voor al 't geen 'er mag geschieden;

Hy treed in het huis zyns Vaders.

Einde des Derden Bedryfs.

VIERDE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

Het Tooneel verbeeldt een groote Kamer in het huis des Burgermeesters van Westreenen, welke, diep denkende in een ermstoelzit by eene tafel, waar op twee kaarsen branden, en eenige boeken en schriften liggen.

VAN WESTREENEN *alleen.*

Die zaak komt my verward en vol vermoeden voor. — Doch leenen wy hem eerst, die tyding brengt, gehoor.

TWEEDE TOONEEL.

VAN WESTREENEN, EEN LAKEI.

DE LAKEI.

Mynheer, het is geschied gelyk ons wierd bevolen: De poorten zyn in 't slot, en niemand, hoe verholen, Vermag het scherpziend oog der waakeren te ontvliên.

VAN WESTREENEN.

Wat spreekt men onder 't volk van 't geen het ziet geschieden?

DE LAKEI.

Het kan de reden dier bevelen niet bezeffen.

VAN

VAN WESTREENEN.

„Indien wy slegts hier meede ons oogmerk mogen treffen
 „Is 't onverschillig wat de Burger denken mag.”
 Kwam dan in 't openbaar die moord niet aan den dag?

DE LAKEI.

Het schynt dus, want men hoort 'er niemand iets van mom-
 pelen.

VAN WESTREENEN.

„Te zwaarder valt het ons den Moorder te overrompelen.”
 En gaaft gy ons bevel wel duid'lijk te verstaan,
 Dat niemand uit de Stad, doch wel daarin mogt gaan?

DE LAKEI.

Wy bragten het bevel, zo, net als wy 't ontvingen.

VAN WESTREENEN.

't Was duidelyk genoeg en 't baart geen twyfelingen.
 Zeer wel.

DERDE TOONEEL.

VAN WESTREENEN *alleen.*

'k **B**egryp niets van dit raadzel te verward
 Om 't uit te leggen, want ik ken Josepha's hart;
 Ik weet wat deugd haar ziel van kindsbeen heeft bezeten,
 En zou ze eensklaps daar van ontaarden? die vergeeten?

ô Neen,

δ Neen, gelyk we allengs by trappen tot het goed
Opklimmen, dus vervalt allengs een braaf gemoed.
Jofepha blyft by 't ftuk — doch waar toe al die zugten
Die 'k op elk ogenblik haar boezem zag ontvluchten? —

VIERDE TOONEEL.

VAN WESTREENEN, JACOB.

JACOB *zeer bedrukt.*

Myn Vader, wist gy hoe dit harte word doorboort! —
Jofephe en gy veragt, onze Ebbenhorst vermoordt! —
't Is te yslyk, 't is te zwaar het geen 'er is misdreven.
Wie kan voor zulk beftaan gelyke uitboeting geeven?
Bedenk wat berg van angst zyn ziel moet drukken, hoe
Zyn misdaad fchreiën moet tot aan den Hemel toe,
Die de oorzaak is geweest van zulke gruwelftukken.
Waar zal hy vliën? voor wien zal hy zig nederbukken
Die met hem word begaan? myn Vader, zoud gy 't hem
Vergeeven, neen roept my uwe uitgedoofde ftem!
Dat zwygen heeft te klaar zyn vonnis uitgefproken,
En 't wraakzwaard in zyn hart tot aan 't gevest geftoken.
'k Ben woedend! wie had ooit die gruwelen verwacht?
Onze Ebbenhorst ontzielt! Jofephe en gy veragt!

VAN WESTREENEN.

't Is waar, de moorden zyn afgryfelyk in myne oogen,
Zy fluiten yders hart voor teder mededogen.

JACOB.

Maar de onderschepte Brief bezegeld door den ring
Eens Burgerheers....

VAN WESTREENEN.

Gy weet dat ik geen Brief ontving....

VYFDE TOONEEL.

VAN WESTREENEN, JACOB, VAN BYLER,
MARGARETHA, JOSEPHA.

JOSEPHA *met gematigde ontsteltenis.*

Neen Jacob, schoon ik u myn liefde zie verachten,
Hebt ge uit Jofepha's mond geen bitsheid te verwagten.
Offchoon haar hart een vlam, een onuitblus'ren gloed
Voor u stilzwygend heeft gekoestert en gevoed;
Verwon het zig wanneer het wierdt op 't felst bestreeden:
Het is onnodig u de reên daar van te ontleeden.
My deert uw' knaaging, om de ontroering dien gy wekt
In deeze ziel, die zig, doch vrugt'loos, thans ontdekt.
'k Schonk aan de zedigheid de moedigste weêrhou'ing
Van een verborgen' vlam, die brandde op uw' beschouwing,
En die 'k ontveinsde met den naam van uw Vriendin;
Gy hebt dien naam misagt, en ik verwon myn' min,
Waar meede ik worst'len moest, maar 'k ben dien stroom
te boven,
Doch gy Mynheer, gy hoeft die vlam niet uit te dooven.

E

JA

JACOB *met sterke ontroering.*

Gy grieft my met die reën, Josepha....

JOSEPHA.

Neen Mynheer,
Verwyf Josepha niets. — 'k Vertrouwde op u weleer,
Maar 'k zie thans, dat uw min in staat is te misgunnen,
'tGeen enk'le vriendschap niet met eer zou weig' ren kunnen.
Ik kende uws harten grond eer 't vonnis wierd geveld,
Uw misdaad ligt 'er toe, en word niet weêr hersteld.

JACOB *in vervoering.*

Josepha!

VAN WESTREENEN.

Welke reën!

MARGARETHA.

Wat ondoorgrondb're woorden.

JACOB *met felle aandoening.*

Josephe! ach houd eens op my langer te vermoorden!

Ik voel op ieder woord een doodsteek in myn' ziel!

Hy knielt.

Kom, moord my verder, nu ik voor u nederkniel!

Ik ben misdaadig, ja, doch tevens ook onschuldig,

Myn liefde maakte my mistrouwende, onverduldig,

Ik wantrouwde alles wat zig opdeed voor 't gezigt;

Wist gy, wat kuaaging, wat afmart'lend evenwigt

Van

Van ziels-beweezingen myn stout besluit my baarde! —
 Indien uwe ongenaë myn' vlammen evenaarde; — (zyn!
 Maar... 't is me onmoog'lyk lang zo wreed verscheurt te
Hy werpt den Brief met drift voor baare voeten neder.
 Lig daar ontmenschte Brief uitwerker van myn pyn,
 Bewerk nu wat gy wilt, myn leven of myn sterven,
 Wil nu Josepha's hart of Jacobs dood verwerven!

Opstaande, tegen van Westreenen en van Byler.
 Mynheeren 'k heb u zwaar beledigt, maar vergeeft,
 Vegeeft een' smeekenden die voor uwe oogen beeft!
 Laat deeze ontroering, die zo fel myn' ziel komt drukken,
 Myn straf zyn, 'k zal daar voor blymoedig nederbukken.

*Geduurende deeze redenen van Jacob, vertoont
 Josepha uiterlyk eenen inwendigen aandrang
 van liefde en mededogen, welke zy tracht te
 wederhouden.*

JOSEPHA tegen Margaretha.

Mevrouw!... ach!... myn Vriendin!....

MARGARETHA ontstelt.

Mynheeren! zy bezwykt!

VAN BYLER met aandoening.

Myn' waardste spruit!

VAN WESTREENEN.

Vriendin! offchoon de deugd eens wykt

68 HET MISLUKT VERRAAD,

Uit de engste paden, ze is daarom niet gansch bezweeken.

JACOB *met grieving.*

Ik ben hier de oorzaak van! ik voel myn hart verbreeken!

MARGARETHA.

Myn' waardste zielsvriendin! — Wat vangt gy niet al aan
ô Liefde? voor uw kragt kan geene kragt bestaan!

VAN BYLER.

Ik ken die waardste hand! — Gy doet hem 't hart ontzinken!
*Men boort eensklaps van agteren een trommel ge-
klank het geen dan zagter dan sterker is, en
waardoor Josefba uit baare verrukking opschiet.*

JOSEPHA *met schrik rondom ziende.*

Wat ysl'lyk nood-geluid komt in myne ooren klinken?
*Het geluid word sterker, en verzeld met het geluid
der trompetten; onder een verward gedruis het
geen schrik inboezemt boort men door verscheide-
ne stemmen met beeving roepen.*

De Stad is in den nood!

ALLEN *met schrik.*

ô Hemel!

JACOB.

Wat al schrik

Bestormt myn' boezem in dit aak'ligst ogenblik!

Jo-

JOSEPHA *tegen van Byler.*

Wie kan den zamenvloed, de hevigheid bezeffen,
Van duizend tochten die zig in myn ziel verheffen?

Z E S D E T O O N E E L.

ALLE DE VOORIGEN *benevens* FERDINAND.

FERDINAND *vol fcbrik en onsteltens
terwyl het noodgeluid
verflauwt, doch echter
aanboudt.*

Mynheeren, 't is gedaan met ons en onze Stad,
Zo gy met allen spoed het zwaard niet op en vat....

VAN BYLER.

Wat ramp wat onheil komt op 't onverwagtste ons dreigen?

FERDINAND.

'k Ben ademloos, en kan naauw spreekken door myn hygen...
Offchoon ik van myn reis gelukkig wederkeer,
En steeds de omhelzing van myne Ouderen begeer, (ren,
Vlieg ik, ondanks hun liefde, eerst herwaards heen, Mynhee-
Om 't onheil van de Stad en Burgers af te weeren.

Toen 'k langs den hoogen weg alwaar men in 't verschieet,
Gelyk een Piramië de vrouwe Toren ziet,
Te paard gestegen door de linde takken rende;
Zag ik een menigte die 'k niet van verre erkende:

Doch toen ik naderde om hun opzet te bespiën,
 Bevond ik, dat het was een leger Oorlogslîen,
 Dat Gelder herwaards heen, gelyk ik duid'lyk hoorde,
 Afzond, en alles reeds met zyne stem vermoorde.
 Ik beefde en rende voort: zy, voor verraad beducht,
 My ziende, poogden my te stuiten in den vlucht,
 Doch door de duisternis en 't dekken van de boomen,
 Ben ik gansch afgemat in onze vest gekomen.
 't Gerucht hier van is reeds door al de Stad verspreidt,
 De Burgers zyn vol moed, verzuimen tyd noch vlyt,
 Het staal blinkt in hunn' vuist, nu 't aak'lig staat geschapen.

*Naar mate Ferdinand aan het einde van zyn
 verbaal komt word het noodgeluid sterker, wan-
 neer by geëindigt beeft boort men weder yslyk roe-
 pen. terwyl de trommels en trompetten aanbouden.*
 De vyand is naby! op Burgers! wapen! wapen!

FERDINAND *driftig.*

Ik vlieg de Stad ter hulp met onze Burgerdrom,
 En stel, ô Ouders! uit uw teder wellekom:
 Ach! dat ik het geboeit in beide uwe ermen hoore!
 ô Vader Ebbenhorst! ô Moeder Leonore!

VAN WESTREENEN.

Bescherm de bange Stad ô waarde Zoon myns vriends!
 De vyand is ontdekt, hy komt niet onvoorziens,
 Dies zullen wy hem op de vest manmoedig wagten,
 En vechtend sneuvelen daar wy 't gevaar verachten.

ZE-

ZEVENDE TOONEEL.

ALLE DE VOORIGEN *uitgezondert Ferdinand.*

VAN WESTREENEN.

Zult gy, o Egmond! nooit verzaad door vuur noch bloed,
 Altoos gepynigt door de drift van uw gemoed,
 Uw uitgetogen zwaard steeds opgeheven draagen?
 Gy plaagt u zelven door uw nagebuur te plaagen!

MARGARETHA.

o Stad! wat zien we u weêr in een bedrukten staat!

JOSEPHA *tegen van Byler die
 peinzende staat.*

Myn Vader!... 'k beef!... uw Brief!... zou moog'lyk het ver-
 raad?...

VAN BYLER *niet lettende op Jo-
 sepha's woorden.*

Wat ramp is over u, o Eemstad! al beschooren!

JACOB *in vervoering.*

Wat eed'le moed voel ik in deeze ziel gebooren!

Beef wrevele Egmond! beef! deeze erm... ik vrees niet, neen!

Indien myn moed bezweek... Josepha!... gy alleen...

Maar kan myn min voor u myn drift wel tegenkampen,

Nu we ons bedreigd zien met die doodelyke rampen?...

'k Bemin u tot den dood. — Gy zult my nier meer zien,

Als druipende van 't bloed van trouwlooze Oorlogslieën

72 HET MISLUKT VERRAAD

Die nedervielen in deeze onverwinb're degen,
 Of met een harte 't geen hun moordftaal heeft doorregen.
 Doch als ik wederkeer met zegen uit den ftryd,
 Zyn al myn' zorgen myn Jofepha toegewydt,
 Om myn misgrypingen met traanen uit te wiften,
 Doch als ik sneuv'len moet, blyft ge in geheugeniffen,
 By uw' verlaat'ne, die, terwyl hy finoord in bloed,
 Zyn' laafte zugten naar u overvliegen doet,
 En zig zieltogende, met doodverf op de lippen,
 Jofepha's dierb'ren naam al nokkend' laat ontglippen:
 Dus heb ik onze Stad befchermt, myn plicht voldaan,
 En gy, Deugdrike, zyt nooit uit myn' ziel gegaan!

VAN WESTREENEN *Jacob omhelzende.*

Myn Zoon! myn waarde Zoon!

JOSEPHA, *in verrukking.*

Die met zoo'n hart kan fterven, —
 Moet van Jofepha... deeze omhelzingen verwerven!

JACOB *dristig.*

Nu durve ik zonder angst den dood in de oogen zien!
 Verbleek thans, wie zig aan dit ftaal durft aan te bi'en! —
 Jofepha, gy alleen die kort'lings my deed beeven,
 Gy hebt my met uw hart een nieuwen moed gegeven,
 Die alles wederftaat. — Welan Mynheeren, waar
 Begeert gy dat ik tarte het hevigte gevaar?

Ik

Ik zal 't verfmadden, nu myn liefde, eerst fel bestreden,
Den lauwertak behaalt door zo veel tegenheden.

VAN WESTREENEN.

Ik vlieg u voor myn Zoon.

VAN BYLER.

Ik volg myn Amptgenoot,
En val kloekmoedig in de klaauwen van den dood,
Nu 't aankomt om de Stad voor de aanval te beschermen.

JOSEPHA *knielende voor baaren*
Vader en hem weder-
boudende.

Myn Vader! ach! bezef!....

VAN BYLER *driftig.*

Laat af! ontboei myne ermen!
Myn waardste telg!... indien de Vyand onze Stad,
(Ik ken zyn moordlust, Nyd en Haat) vermeestert had,
Hoe zou hy meede op u als op alle and'ren woeden!
Uw kermen zou zyn hart met snoode blydschap voeden,
Myn zugt voor u myn Telg doet my deez' drift bestaan.

Driftiger.

Neen, wederhoud my niet myn Dogter, laat my gaan!

JOSEPHA *weenende.*

Ach! moet Josepha dan versmelten in heur traanen? —
Myn dierb're gryze Man! — tracht gy in legerbaanen

Nog mee te dingen naar dien hagchelyken prys
 Des Oorlogs?— gy, ô Man! die beevend', fram, en grys...
 Is 't niet genoeg dat ik myn Jacob blind moet waagen?
 Verdubbeld gy dien slag met de allerfelste slagen?
 Zult gy den korten stond uws levens my zo waard...
 Ik beef op zulk vermoên!— wat droefheid evenaart
 Al de angften myner ziel in deez benauwde stonden?
 Myn' Moeder floeg me één wond, gy slaat my duizend won-
 den.

VAN BYLER *met druk.*
 Josefha!—

JOSEPHA.
 Ben ik die, en grieft gy dus haar hart?

VAN BYLER.
 Gy grieft uw' Vader met eene onuitspreekb're smart.

JOSEPHA *naar Jacob vliegende.*
 Myn Jacob! doe op 't hart myn Vaders uw vermogen,
 Ik weet uw' ziel versmelt in teder mededogen.

Vliegende naar van Westreenen en Margaretha.
 Mevrouw! Mynheer!— maar welk een sryd van tederheên!
 Al wat me omçingeld ligt gedompelt in geweên!

Geduurende deeze vervoering van Josefha, geeven van Westreenen en Margaretha wederzyds mal- kanderen teekenen eener bitterste droesheid, ter- wyl Jacob menigwerven diep verzugt. Van Byler, terwyl Josefha zig van hem afwendt, maakt beweging om te vertrekken.

VAN WESTREENEN *met droefheid.*

Vriendin! vermeng uw smart, uw traanen met de myne!
Elk voelt het zwaarst' zyn leed: 'k heb deernis met uw pyne,
Maar overdenk wat schicht Westreenens hart doorschiet,
Als hy de traanen van zyne Ega rollen ziet,
Die hem in de ermen boeit aan 't overstelpend harte!
Wie kent die banden, wie dien overmaat van smarte,
Die 'k ondergaan moet, als die door een huw'lyks gloed
Gebrandt heeft, en 't vaarwel voor 't laatste uitsnikken moet?

Myn smart is dubbel, 'k moet een Zoon en Vrouw begeeven.
Hy wil vertrekken en roept met een luide stem.
Vaar wel myn wederhelft! Ô leven van myn leven!

VAN BYLER *met grieving, en ook
willende vertrekken.*

Vaar wel Josepha!

JACOB *met de selfe aandoening.*

Vaart Ô beiden eeuwig wel!

MARGARETHA en JOSEPHA *te zamen.*

Bescherm hen Hemel! ach! . . .

76 HET MISLUKT VERRAAD,
AGTSTE TOONEEL.

ALLE DE VOORIGEN *benevens* LEONORA.

Van Byler, van Westreenen en Jacob met uitgetoogene zwaarden in den grond des Tooneels koomende, worden wederhouden door Leonora, die met de uiterste schrik komt aanvliegen en met eene verhevene stem uitroept.

LEONORA.

Verraad! verraad! vliegt snel....
Het allergruwzaamst stuk.. vliegt heeren op myn spreekel!..
Zy valt in slauwte in eene Ermsstoel.

ALLEN.

o Hemel!

VAN WESTREENEN.

Leonor! — maar ze is te fel bezweken!

LEONORA *langzaam by zig zelve koomende met een slauwe stem.*

Wat kwam my over? ach! wat heeft myn oor gehoord!
Wat is myn' ziel ontstelt! de schrik heeft my doorboort!
'k Voel nauwlyks waar ik ben! het bloed stolt in myne aders:
Vergeeft de ontsteltenis, o vroomme Burgervaders!
Daar Leonor zig voor uwe oogen in vertoont. —
Gy, wy, het Land, de Stad, ja 's Hemels magt gehoont!...

Wien

Wien zou die snoodheid niet doen yzen, zidd'ren, beeven?
 Het kostte ons allen onvermydelyk het leven,
 Indien de Hemel, die met 's menschen pooging lacht,
 Dit ongehoort bedryf niet had aan 't licht gebragt.

VAN BYLER.

Spreek uit ô Vrouw, wat zaagt gy gruw'lyks voor uwe oog-
 gen?

LEONORA.

'k Lag in myn kamer voor den Hemel neêrgeboogen,
 In 't stilte van de nacht, en smeekte om rust en vree,
 Waar voor ik menigmaal opofferde myn beê,
 Ja 'k smeekte voor u zelf en toevertrouwde kudden,
 Wanneer 'k bescheidenlyk myn kamer voelde schudden:
 'k Verbeelde my, dat, in het holste van de nacht,
 Die schudding wierd door eene Aardbeeving voortgebragt,
 En vloog, om de oorzaak van dat beeven na te spooren,
 Naar 't venster, daar ik kan beluisteren een Toren,
 Waar in de Waakers 'snagts zig vinden by elkaêr:
 Ik zidder op 't verhaal, want nauwlyks kwam ik daar,
 Of ik erkende, dat door 's Hemels magt dit beeven
 Van 't huis, veroorzaakt was tot redding van ons leven,
 Daar 'k allen die 'er zyn, (wier stemmen, door 't gedruis,
 Het geen de oneenigheid verwekte by 't gespuis,
 Ik niet erkennen kon) een boosheid hoorde smeeden,
 Die eenen kouden gril omjoeg door al myn leden,
 Zy stonden allen met veel angst en ongeduld,

Van

Van Egmonds Leger, die hun handen heeft gevult,
 Te wagten op de Poort, terwyl hy aan komt trekken,
 En met ons aller bloed zyn moorddolk wil bevelken,
 Om, als hy voor de Stad genaderd is, de Poort
 Hem te oop'nen, en zyn heir te helpen in dien moord.

ALLEN.

o Schrik!

LEONORA.

Vliegt, Heeren, vliegt, betrapt die helſche rotten,
 Die met hun Eed, met U, ja met den Hemel spotten!

JOSEPHA *ter zyde tegen van Byler.*

Uw Brief is al te waar, zie daar 't geheim ontdekt.

JACOB.

Wat helſche ſnoodheid die het mensch'lyk hart bevelkt!

VAN BYLER *ter zyde tegen Joſepha.*

Doch Ebbenhorst is dood hy kan niet ſchuldig weezen.

Hy neemt den Brief op en geeft hem over aan Westreenen.
 Aanvaard, Mynheer myn Brief, gy zult hier na hem lezen.

Hy zegt.

VAN WESTREENEN.

Komt, vliegen we op de Poort daar 't ſnood verbaſtert bloed
 In de ad'ren en het brein der Stadsverraaders woedt,
 Wy zullen nevens ons Zoldaaten op doen ſtappen,
 Zy kunnen 't niet ontvliën, wy moeten hen betrappen.

He-

Hemelwaards ziende.

Verydel de uitkomst van hun snood gefmeed bestaan,
 ô Hemel! neem de beê van uwen Dienstknegt aan!

Tegen Leonora.

Gy Leonora zult in deezen zaal vernachten,
 En, tot wy keeren, 't eind van de onderneeming wagten;
 En schoon een ongeval uw ziel te treffen kwam,
 Blyf vast in uwe deugd: Het oog des Hemels nam
 U zelf tot middel, om ons welzyn uit te werken;
 Hy kan ook 'r onheil weêr niet dubbeld heil versterken.
 Bereid, bereid uw ziel tot een verbaasden slag,
 Maar prys des Hemels wil met eerbied en onzag,
 Hy zalft uw wonde, en heeft uw smarte op zig genomen,
 Naardien uw Zoon....

LEONORA.

Myn Zoon?..!..!

VAN WESTREENEN.

Is wederom gekomen.

LEONORA.

Ach, dat ik hem beschouw!

VAN WESTREENEN.

Gy zult hem zien: hy zelf
 Was als een Voorboode uit het Hemelsche gewelf,
 Die 's Vyands aantocht heeft ontdekt in deeze vesten:
 Thans wagt hy op de muur dien drang van plondernesten.

LE-

LEONORA *met angst.*

Wat onheil dreigt my dan?... Mynheer?...

VAN WESTREENEN.

Een ongeluk

Komt altoos veel te snel ons dompelen in druk:

Gy zult, ô waarde Vrouw! het al te spoedig hooren:

Uwe Echtgenoot... maar neen! laat ons dat onheil sijnmooren!.

Tegen Margaretha.

Vertroost haar; zyt gerust. Vaar wel!

VAN BYLER.

Vaar wel myn spruit!

MARGARETHA.

De Hemel keer' ten goede uw vroom en trouw besluit!

JACOB.

Vaar wel myn Moeder! — myn Joseph! — tot ik weder

U in myne armen druk! — wat grieft haar oog my teder!

N E G E N D E T O O N E E L.

MARGARETHA, JOSEPHA, LEONORA.

MARGARETHA *terwyl Leonora zeer
diep denkende en bedrukt staat.***I**k zie, ô Leonore! u met verwond'ring aan:

Kon gy in 's Hemels gunst zo diep geworteld staan,

Dat hy, door u, de Stad verlosté van Barbaaren,

Als

Als leeuwen brullende met toemelooze schaaren?
 Het zy gy 't schudden van uw huis u hebt verbeeldt,
 Het zy het waarlyk wierd bewogen; gy, gy deelt
 Altoos door 's hemels hulp, die acht floeg op uw' bede
 En u tot middel nam, de Stads-verlofing mede.
 Ik noem voortaan u myn' getrouwste zielsvriendin:
 Deel altoos in myn hart, gy ligt 'er eeuwig in.
 Uw Deugd is zuiver en verdient de zuiverste achting,
 Ik heb van uwe ziel verhévene verwagting.

Zy ombelst Leonora.

Hoe zal uw hart, wanneer gy 't boeven-rot ontmoet,
 Van vreugd verrukt zyn, daar men u behoudster groet
 Van ons en onze Stad, en fel-bedreigde muuren!
 Ik hoor uw roem al op de tong der nagebuuren:
 Zelf Gelderland, schoon 't woedt en knersfetandt van spyt,
 En onze Stad verlaat met bitt're haat en nyd,
 Zal overal uw naam trompetten en verbreiden,
 En klinken doen in 't oor der allerlaatste tyden.

Komt myn Vriendinnen, treedt met my in ruimer zaal,
 De komst der Helden zy in vollen zegepraal!
 Omvlechten wy hun kruin met eeuwige Laurieren!
 Myn hart, van nu af aan, schynt reeds te zegevieren.

Gy Hemel, die dus verre onze Eemstad hebt bewaart,
 Zyt haar beschermers thans een harnas, helm, en zwaard!

JOSEPHA.

Ontfang, ô waarde Vrouw! Josepha's hand tot teken;

F

Dat

82 HET MISLUKT VERRAAD,

Dat in deez' boezem steeds voor u zal vriendschap sprekken,
Voor u, die ons, wanneer de smarte ons had door-
boord,

Vertroost hebt, en 't gevaar verdreven met één woord.

Zy ombelst Leonora met hartstocht.

Gy gaaft me een Vader, Vriend, en ted'ren minnaar weder!

LEONORA.

Mevrouwen, gy doorgriefft deez' boezem al te teder;
Den Hemel, en niet my, zy dank-erkentenis!
Hy is 't die 't loon der Deugd, de straf der Boosheid is,
En onze Stad van dien bedreiging wilde ontzetten,
Hy zal het boeven-rot verbryz'len en verpletten.

Met meer hartstocht.

Maar 'k brand van ongeduld, Mevrouwen, te verstaan,
Wat onverwagte elend myn ziel zal nederflaan:
Westreenen heeft iets van myn Echtgenoot vernoomen,
Maar ach! ik mogt het niet van hem te weeten koomen!

Zy knielt.

Mevrouwen! zwygt my niets! ik smeek u! geeft gehoor!
Befchouwt de traanen der bedrukte Leonoor!
Wat weg zal deeze dag, besproeid met vreugde traanen,
Tot harten-wee, voor my de Stads-behoudster baanen?
Helaas! gy spreekt niet? gy verbleekt! — of is myn Man
Ook plichtig? — neen! hy is onmooglyk een Tyran!
Het waare een gruwel hem van gruw'len te verdenken.
Ach! wilt my deeze troost in all' myne angsten schenken,

Dat

Dat ik den afgrond van myn onheil in mag zien! —
Of duldt... dat ik deez' plaats vol naarheid mag ontvliên!

Zy wil vertrekken.

MARGARETHA.

Blyf Leonora! — 'k zal uw rampen openbaaren. —
ô Hemel, sta haar by! — wat moet ik haar verklaren!

Einde des Vierden Bedryfs.

V Y F D E B E D R Y F.

E E R S T E T O O N E E L.

Het Tooneel verbeeldt een groote zaal verlicht met eene kroon. Boven de Poort ziet men het beeld der Gerechtigheid die de Boosheid vertreedt, en eenige bygieraaden hier toe betreklyk. Aan de linkerhand is eene tafel geplaatst, die met een tapyt is bekleedt, en waarop vier kaarsfen branden.

De grond is met een tapyt belegt, en, behalven de andere stoelen, zyn'er vier ermstoelen geplaatst, twee in den grond, en twee aan de zyden des Tooneels.

MARGARETHA, JOSEPHA, LEONORA.

LEONORA *bitter weenende.*

Neen!— 't schynt of alles op myn zugten weenen moet!—
 ô Jammerlyke maare! ô dierbaar menschebloed!
 ô Man! ô Ebbenhorst!— waar is myn hoop gebleven?
 Wie heeft uw dierbaar hart dien wreeden steek gegeven?
 Waarom ontzielde men dit pronkstuk aller deugd?
 Na zulk een slag vervliegt voor my al 's waereld vreugd!
 'k Beweende min uw dood, waart ge aan dit hart gestorven,

Maar

Maar ach! eensmoorders staalheeft u, myn Man, door-
korven!

Ach! dat ik 't overfchot des dierb'ren Mans befchouw!
Ik vlieg het om den hals! —

MARGARETHA *weenende.*

Helaas! bedrukte Vrouw!

Deez' jammerlyke nacht drukt mede zwaar op 't harte
Van my elendige, die wegfimelt in haar finarte,
Verlaaten van haar' Man die al te lang vertoeft!...
Misfchien ligt hy door't staal vermoord van't fnood geboeft,
Want die de Stad voor goud dus eerloos kan verkoopen,
Kan ook zyn' dolk in 't bloed eens Burgervaders doopen,
Terwyl het uit zyn hart al fchuimend' heene vliet! —
Waar toeft gy dierbaar Man? hoort gy myn' zugten niet?...
Myne angst!... ô finartelyk... ô ysfelyk vertoeven!...
Daar word zyn hart doorboort door't staal dier gruwelboe-

Zy valt in eene ermftoel. (ven!

JOSEPHA.

Mevrouw, vertroost u toch, bedenk wat zamenvloed
Van angften ge in myn' ziel al te yslyk worst'len doet.
Myn gryze Vader, en myn Jacob, ja Westreenen
Myn vriend, drie panden, zyn uit myn gezicht verdwenen!
*k Bezwyk, als ik 't geweld van zo veele yslykheên
Laat werken in myn' ziel. — Hoe fel word ik beftreên!

MARGARETHA.

Den Hemel is bekend wat groot getal verraaders

Zig op de Poort bevindt, die onze Burgervaders
 En Jacob, zaam vereent neêrvellen met één slag.
 De wanhoop die hen zal beryden op 't gezag
 Van Vrouw Gerechtigheid, die aansnelt om te straffen,
 Zal hen verwoedheid, sterkte, en helsche wraak verschaffen.

JOSEPHA.

Betrouwt gy dan Mevrouw op 's Hemels hulpe niet,
 Die uw benauwde ziel met mededogen ziet,
 En door een wonderwerk, (dit stel ik vast) het woeden
 Van 's Vyands leger in deez' vesten kwam verhoeden?
 De Burgermeest'ren zyn met sterke wagt omzet,
 Waar door het moorden van die snooden word belet,
 Wier moed, wanneer zy't staal dat hen bedreigt zien blinken,
 Eensklaps hun laage ziel blohartig zal ontzinken.
 't Is Boosheid eigen dat zy gruw'len onderneemt,
 Doch als ze ontdekt zyn, is de dapp're Deugd haar vreemd.

MARGARETHA.

(ken
 Noemt gy 't een dapp're Deugd, wanneer veel gruwelstuk-
 Op één gehoopt, verwoed den moorddolk uit doen rukken,
 Om woedend neêr te slaan in 't schuimen van zyn bloed,
 Hem, die hun hart, schoon 't brukt, van vreeze zidd'ren doet?
 Een hart dat zo diep door de Boosheid word bezeten,
 Is doof en blind voor Deugd, het heeft haar neêrgesmeten,
 't Ontvlugt haar' wetten, ja, zal zelfsmoord eer bestaan,
 En 't eene gruwelstuk op 't andere begaan,

Om

Om de eene Boosheid met eene and're te bedekken;
Eer't door de prikkels van de Deugd zig op laat wekken.

TWEEDE TOONEEL.

MARGARETHA, JOSEPHA, LEONORA, JACOB.

Jacob treedt in eene diepe verslagenheid op het Tooneel, Margaretha en Josepha vlieden naar hem toe.

MARGARETHA.

Myn Jacob... gy alleen te rug? waar toeft myn Man?..

JOSEPHA.

Waar toeft myn Vader?...

JACOB *vol ontsteltenis.*

Ik... die nauwlyks spreken kan!..

Wat yslykheid!— zy zyn behouden!— staakt uw vreezen!—
Hoe klopt my 't harte!—

Hy ziet Leonora met scbrik aan! zwygt een wyl, en roept met een beevende doch luide stem.

ô Vrouw!...

Met nog meer nadruk.

ô Vrouw!...

LEONORA *onrustig.*

Wat zal dit wezen.

Jacob ziet Leonora met het grootste mededogen aan, zigt, en wendt zig zonder spreken van haar af.

JACOB tegen *Margaretha en Josefba.*

Het boevenrot vervuld van Basiliscus bloed,
 Zag vol van ongeduld het Leger te gemoed,
 Wanneer we, omcingeld van Zoldaaten, voor hunne oogen,
 Gelyk een blixem uit de wolken aangevloogen,
 Eensklaps verscheenen: zy verbleekt, verbaasd, ontroerd,
 Door die verrassing, en zig zelve als ontvoerd,
 Doen beevende een gegil, een noodkreet opwaards klinken:
 Wy vallen op hen aan, zy scheenen te verzinken
 Vlak voor onze oogen, door 't behulp der duist're nacht,
 En van eene uitgang hen alleen bekend. De wagt
 Kreeg vier dier schelmen, die door schrik niet konden vluch-
 In haar vermogen... (ten,

*Hy ziet Leonora weder met droefheid aan en roept
 met eene naare stem uit.*

Ach! —

LEONORA *onrustig.*

Waar toe, waar toe dit zugten
 Mynheer, wanneer een rot booswichten wordt gevat?

MARGARETHA.

Hoe? stort gy traanen om 't verlossen onzer Stad?
 Hebt gy van de and'ren die 't ontkwamen niets vernomen?

JACOB.

'Al springend' van de vest zyn zy de wraak ontkomen.

DER-

DERDE TOONEEL.

ALLE DE VOORIGEN *beneevens* VAN WESTREENEN en VAN BYLER gevolgd van eenen gevangenen tusfchen agt Zoldaaten, voorgegaan door een Officier, met eene bloote degen in de hand. Van Westreenen en van Byler ombelzen met bedruktheid, de een Margaretha, de andere Jofepha, zien Leonora aan, en zugten. De gevangene word door de Zoldaaten ondersteund.

LEONORA vol onrust dan den eenen, dan den anderen der drie Heeren aanspreekende.

Mynheeren... maar gy zugt?... gy beeft?... op deezen (ftond....
 Wat fchrik!... Heer Jacob... ook beftorven om den mond?...
 Wat onheil?... uw gezugt verdubbeld?... 'k zie u weenen!...
 Het hart ontzinkt my!... fpreekt Mynheeren!... Heer Westreenen!...

VAN WESTREENEN *weenende*.

♫ Leonora!

LEONORA.

Wat ontzaglyk oogenblik!

VAN WESTREENEN *geleid met trillende fchreeden den gevangenen door twee Zoldaaten ondersteund, voor haar*.

Befchouw of gy hem kend.

JACOB. *Van Byler, die gevangene, zigt hem met angst.*

„Ik ys!”

LEONORA *bezielt den gevangenen, geeft een ysfelyken gil en roept.*

Myn Man! ô schrik!

MARGARETHA en JOSEPHA *te zamen.*

Hoe? Ebbenhorst? —

*Leonora valt plat ter aarde in onmagt. EBBENHORST een gil geevende, bezwykt in de banden der Zoldaa-
zen, Margaretha in die van Westreenen, Josepha
in die van Jacob. Van Byler blyft op den voorgrond
dies bedrukt staan.*

VAN BYLER *na een oogenblik stilte.*

Welks hart moet niet van droefheid breeken?

LEONORA *erst met een beevende en
flauwe stem.*

Moest zulk een frydend zwaard zo fel myn ziel doorsteeken!
ô Slag! ô zwaaren slag! beeft Hemel! Aarde! beeft!
Voelt gy den schicht niet die myn hart getroffen heeft?
Wat deed ge een ramp-orkaan losbarsten op myn harte!
ô Hemel! koos gy my, een worm, tot zulk een smarte?
Moest ik het Stadsverraad... ô gruwel! ... hoe, myn Man
Is zelf een monster die een Stad verraaden kan?...

Breekt zilte traanen uit! moest ge ooyt uit oogen vloeijen,

Moet

Moet ge een bedrukte Vrouw, ô traanen thans besproeijen!
 Ontlast myn' boezem, opgekropt met angst en schrik!
 ô Deernis-waarde stond! noodlottig oogenblik!
 Myn man een moordenaar, myn man een Stadsverraader!
 Dat voorbeeld van de Deugd!... myn' Kind'ren ziet uw Va-
 der!

Schreid in myne ermen! weent! onnoz'le wichten! weent!
 Al 't yslyke is te zaam op u en my vereent!
 Myn Zoon! nog onbewust van 't onheil u beschooren,
 Gy zult voor welkom-groet deeze yslykheeden hooren!
 Ik beef! — als gy dit stuk dit gruwel zult verstaan...
 Wat blixemslag zal u vermorzeld neder slaan!
 Beschouw uw' Vader voor het wraakzwaard neêrgebogen,
 Gekniêd voor 't dood'lyk zand met blind-gebondene oo-
 gen... (de? kon

Myn Man moet sterven?... hoe?... kan 't zyn myn waar-
 U 't goud verlokken? of was 't vrees die u verwon?
 ô Hemel!... is 't myn Man? is 't waarheid?.. is hy schuldig?
 Het is zyn geest!...

Zy wil Ebbenborst om den bals vliegen.

EBBENHORST.

Laat af! en draag uw lot geduldig!
 Ik was uw Man, ô ja, 'k ben nu een monster. Wyk
 Wyk van me, omhels my niet.

LEONORA vol schrik.

ô Wanhoop!... ik bezwyk!

JOSEPHA *weenende.*

ô Leonore! is dit die dag van zielsverrukking?
 ô Bitt're stond voor u! ô felfte boezemdrukking!
 ô Leonora! —

VAN WESTREENEN *tegen Ebbenhorst.*
 Vriend! —

Hy begint bitter te weenen.

Maar 'k voel myn traanenvloed! —

JACOB *weenende.*

Onze allerwaardfte vriend! — wie had dien slag vermoed?

MARGARETHA.

ô Yslyke uitkomst van myn allergruuwzaamst droomen!

EBBENHORST *weenende.*

Helaas! — onzalige! — Waar ben ik toe gekoomen! —
 ô Knaaging! — ô Westreen! — ô Kind'ren! — ô myn Vrouw!

LEONORA *weenende.*

Gy leeft dan? — en gy zyt een snoode? — ô diepen rouw!

EBBENHORST *met wroeging.*

Ja 'k ben een snoode, ik heb een gruwzaam stuk bedreven,
 Ik kan niet langer myn hartswroeging wederstreeven.

VAN WESTREENEN *met mededogende
 verwyting.*

Wat sleepte u, (openbaar ons 't binnenst' van uw hart)
 In

In zulk een gruwelftuk? wat heeft uw ziel benart?
 Die ziel, zo schoon door Deugd myn vriendschap eerst zo
 waardig,
 Nu zo lafhartig boos, als toen door Deugd eël-aardig!
 Kan dus het mensch'lyk hart reeds aan de Deugd gewend,
 Zo diep wegzinken, dat het zelf zig nauwlyks kent? —
 Ik ging als vriend met u, met blydschap op en neder,
 En 'k word uw Rechter! — ach! keer tot u zelven weder!
 Geen Boosheid overtreft het teder ingewand
 Des Hemels, welkers gunst het meest voor zondaars brandt.
 Zo Boosheid niet bestond, waar vond men dan Genade?

EBBENHORST.

Aanhoort een' schuldigen, helaas! nu 't is te spade.

*De Burgermeesteren zetten zig neder aan de tafel,
 Margaretha en Josefba gaan ook nederzitten,
 Leonora blyft bedrukt staan.*

Wanneer van Egmond door geheime tusschenspraak,
 Van zyn' vertrouwden, tot het sneedden deezer zaak,
 Aan eenigen van ons een geldzom liet vertoonen,
 (Een aanval, om de Deugd haar zetel af te troonen,
 Een heilloos lokkäs voor een onbedagt gemoed.)
 Wierd ik, met zeventien, benéveld door den gloed
 Van't blinkend goud; en, 'tgeen zyn oogmerk was, wy zwoe-
 't Verraad van onze Stad eenpaarig uit te voeren. (ren,
 Doch eer 'k my zelven tot die snoodheid overgaf,
 Uit vreeze voor de Deugd, en 's Hemels wraake en straf,
 Wierd

Wierd ik gedwongen, en bedreigd te zullen sneeven
 Indien ik wederstond: ik angstig voor myn leven,
 Wierd een lafhartige, een verraader onzer Stad.

De worm die myne ziel altoos te knaagen zat
 Wierd me onverdraaglyk, en deed vastlyk my besluiten,
 't Verraad te ontdekken, en dat euvelstuk te stuiten:
 'k Vlucht met dit opzet van de Vesten af, Mynheer
 Naar u toe, doch, ondanks myn worst'lend tegenweer,
 Hadt dit gespuis my schier gemarteld op de straaten:
 Men sleepte me op de Poort, 'k ben niet weêr losgelaaten.

Schoon dit, zo 't schynt, tot myn verdediging verstrekt,
 Zal 'k meer belyden, want myn ziel is overdekt
 Met wroeging, en ik draag 't ondraag'lykst boos geweeten.
 Ik heb de Deugd vertrapt, haar prikkels weggesmeeten,
 Na zo veel worst'lens met my zelf bezweek ik, en
 Ik wierd een monster daar 'k my zelven niet in ken:
 Ik nam het vast besluit die gruw'len te onderschraagen,
 'k Wierd een verraader die zig selv' niet kan verdraagen.
 'k Verbeelde my, dat ik 't gevaar wel zoude ontvliên,
 Maar neen, de Hemel die myn boosheên niet kon zien,
 Deed me in de handen van Gerechtigheid vervallen.
 'k Verlang, 'k wensch om den dood: getuigen zyt gy allen
 Van myn vervloekt besluit: wensch om myn leven niet!
 Hy moorde my die my dit schand'lyk erfdeel liet. —
 Ô Vrouw! want 'k ben onwaard u meer myn Vrouw te noem
 Wil myn' gedagtenis voor eeuwig vloeken, doemen! (men,
 Hoe? stort gy traanen om den dood van een tyran,

Die

Die zelf u heeft vermoord? hy, die toen was uw Man?
Weêrhoud die traanen. —

Hy verheft verwoedlyk zyne stem.

Zeg myn' Kind'ren, dat hun Vader,
Hun Vader nimmer was. — Hy is een Stadsverraader. —
Dat hy zig zelv' vervloekte, en zyn geboorte dag!

Verwoeder.

Dat hy, vol wanhoop, in het ysfelykst geklag,
Zig aan zig zelve al te onmensch'lyk heeft gewroken,
En met een' helchen pook 't verraaders hart doorstoken.

*Hy doorsteekt zig, en valt in een boek in den grond
des Tooneels neder.*

ALLEN een gil geevende en opvliegende.

♫ Gruwel!

Leonora valt op het Lyk neder, en blyft in onmacht.

VAN WESTREENEN *het Lyk beziende.*

Ja! 't is waar! de deugdzaame Ebbenhorst,
Is 't mooglyk? stak den dolk zig zelve in den borst! —
In wat al gruw'len word een sterv'ling niet gewikkelt,
Vervloekte Geldzugt, door uw' spooren aangeprikkelt!
Wanneer ge uw stander in zyn ziel plant, als ge uw wet
Die snodeid leert, daar in hebt paalvast ingezet;
Dan ploffen Eer en Deugd voor u, rampzaal'ge Koning!
Met Liefde en Trouw ter neêr en vluchten uit hunn' woning:
Dan word de Onnozelheid verdrukt, terwyl gy 't goud,
En 't Recht weegt in uw schaal, doch 't eerst' het zwaarst'
beschouwt: Dan

Dan ziet gy de euveldaën en Boosheën door de vingeren,
 En poogt uw donder op de Deugd zelf uit te slingeren.
 Ô Geldzugt tril! gy hebt het snoodste stuk volbragt,
 Een stuk, waar van 't heel-Al verbaasde, een jammerkragt
 Den rotzen afparfte, en de Lucht en de Aard deed beeven!
 Gy hebt ook mynen vriend dien helschen steek gegeven!

Hy werpt zig in eene ermstoel neder.

LEONORA.

Ô Felste ontroering die ooit sterv'ling heeft gevoeld!
 Ô Hemel! heeft uw wraak alleen op my gedoeld?
 Wel aan! ga verder! hier is 't voorwerp uwer roede!
 Hier is myn hart! sloot toe! ik ben dien sult'ring moede!
 Ik haat het leven dat my zulk een afgrond toont.
 Gy zyt rechtvaardig: 'k weet 'k heb dikwerf u gehoont.
 Kom straf my! werp my neêr op 't lyk van dien... wat naamen
 Moet ik u geeven wreede? ik moet me u eeuwig schaamen!

*Zy valt neder op het Lyk, zwygt een oogenblik,
 begint bitter te weenen, en vervolgt.*

Ô Yslykheid!— kon 't kwaad, ontmenschte en wreede Man,
 Een Lam herscheppen in een Tyger, een Tyran,
 Een Stadsverraader, een vermoorder van zig zelve? —
 Zie Almagt op my neêr uit hemelsche gewelven!
 Sluit, sluit voor zulk een rouw uwe ingewanden niet!
 Het is in uwen schoot dat ik myn' traanen giet. —
 Myn Kind'ren! komt! beschouwt uw' Vader! — 'k ys! —
 uw' Vader!

Een

Een Booswicht! — een Barbaar! — een Moorder! — een
Verraader! —

Vermengt uw traanen met verbasterd menschebloed!

Gy zult eens hooren 't geen al 't aardryk zidd'ren doet! —

Wierd gy myn Man? . . . is dit dan 't loon der huw'lyks lief?

Is dit die liefdens-pyl die Leonoor doorgriefde? (de? —

*Zy beziet den plaats daar by zig doorstoken beeft,
gilt, en vliegt op.* (ontvliên?

'k Ontvlugt u! — waar? — waar zal 'k dien wreeden wond

ô Bitt're wond! verdwyn! — myn oog mag u niet zien! —

Maar 'k zie u overal! — 'k zie overal die trekken

Des ysfelyken doods, die 't aanschyn overdekken! —

'k Bemin u! — 'k schrik van u! — myn ziel is overmand

Van liefde, schrik, en angst! — heilloosste huw'lyksband!

Wat moordgeweer komt u op 't grievenst'fel ontknoopen? —

ô Rouw! ô diepen rouw! — waar zal ik u ontloopen? —

Ik geef my over aan al de angsten van myn hart! —

Neen troost my niet! ik vind myn troost alleen in smart!

ô Menschdom koom in my de droefheid zelf aanschouwen! —

'k Ontvlugt u heilloos lyk! moet gy my wederhou'en?

*Zy bezwykt in eene ermstoel, in den grond des
Tooneels.*

98 HET MISLUKT VERRAAD,
VIERDE TOONEEL.

ALLE DE VOORIGEN, *beneevens* FERDINAND
en gevolg van Burgers.

Het Tooneel is op de volgende wyze gesbikt: Het Lyk van Ebbenborst word aan de regterzyde, in den grond des Tooneels, omringeld van Zoldaaten: aan de linkerzyde ligt Leonora in een ermstoel bezweeken: aan baare regterband staat Margaretha, en aan baare linkerband Josepha. Van Byler zit in een ermstoel aan de tafel ondersteunende zyn boofd met zyne band: Jacob staat verslagen midden op bet Tooneel. Van Westreenen vliegt uit zyne ermstoel op, wanneer Ferdinand, en gevolg van Burgers, door de poort aan de regterzyde, op den voorgrond des Tooneels, binnetreedden.

FERDINAND *met blydschap.*

Mynheeren, al 't gevaar is eensklaps weggevlódn,
Het Leger trekt reeds af, doch weet niet welk een hoon,
Wat lastergal, het op uw' vesten uit zal braaken,
Het vloekt en knersfetand op torens, kerken, daken,
En dreigt de Stad met een geheelen ommekeer.

VAN WESTREENEN *Ferdinand bedrukt aanzierende.*

De Hemel was en is altoos ons tegenweer.

Hoe kwam u zulk een maar' van 't Gelders heir ter ooren?

FER-

FERDINAND.

'k Stond met deez' Burgers op een' hooge wakerstoren,
 Waar op men 't vlakke land naar Gelder overziet,
 Daar wierdt het Leger zeer bescheidenlyk bespiedt,
 Terwyl de opgaande Zon, nog laag, met flauwe straalen;
 Een bleeken morgenfond liet van den Hemel daalen:
 Men zag het Leger met de hoofden Stadwaards op-
 Gehéven, starende op den allerhoogsten top
 Dertoren, daar men 't sein (naar ons vermoên) zou geeven:
 Dus houdt een menigte de hoofden opgehéven,
 Om 't hoofd eensbooswigts van den romp af zien te slaan,
 Als de ermen en het zwaard reeds opgehéven staan,
 Dus stond het Leger en rekhalsde op die Verraaders,
 Wanneer gy vroomme, gy manhafte Burgervaders,
 Dat gruwzaam Moordgespan deedt vallen in den strik.
 (Ach, waaren ze all' gevat!) wat onverwagte schrik,
 Ja wat verwarring in het Leger zig vertoonde, (de,
 Toen 't Eed.gespan, 't geen korts geleên den Hemel hoon-
 De vest afplofte, (een blyk van hun ontdekt verraad)
 Is onbezefbaar, ja geen woorden zyn in staat,
 All' de yslykheên daar van u leevende af te maalen:
 't Breekt op, vlucht weg, vloekt, tiert, ja 't stelt zyn toorn geen
 paalen.

Thans vlieg ik, vol van vreugd, myne ouders te gemoed,
 Wier zielen branden door een onuitbluscb'ren gloed:
 Ik ga een vreugde stroom in hunne omhelzing weenen,
 Nu zo veel rampen uit onze oogen zyn verdweenen.

Wat vreugde stond voor my! voor my, die onze Stad,
 Noch 't huis myns Vaders, in veel jaaren tyds betrad!
 Ik voel myn kind're-drift! — dat niets myn blydschap sloo.
 Ô Vader Ebbenhorst! Ô Moeder Leonore! (re! —

Hy wil met drift vertrekken.

VAN WESTREENEN *met droefheid bem
 wederhoudende.*

Zyn dan geen naamen dier booswichten u bewust, (rust?
 Door welke onze Eemstad wierd op 't onverwagte ont-

FERDINAND.

Ik hoorde 'er niet als met verwarring over mompelen.

VAN WESTREENEN *zugtende.*

Ons is 'er een ontdekt die 't hart in druk moet dompelen,
 Van al wie zyne Deugd, en diepen val verneemt!
 Wiens hart is zo ver van de menschlykheid vervreemd,
 Die, als hy u beschouwd, zyn ziel niet voelt verscheuren?
 Myn harte breekt van een! ik moet uw lot betreuren!

Hy weent.

FERDINAND.

e weent gy myn Mynheer? is 't moog'lyk? ik, ik ben
 Geen Stadsverraader, ik ontdekte zelf....

VAN WESTREENEN *bedrukt.*

'k Beken

Gy hebt voor onze Stad uw yvervuur doen blaaken:

Te

Te zwaarder is myn druk! — wat kooft gy ons genaaken
 In dit rampzalig uur? waarom verdubbeld gy
 Onze opgehoopte elend*, myn rampen die ik ly'? —
 Ô God! myn ziel begeeft me! ik weet niet meer te fpreeken!
 Ga heene uit ons gezicht: — mynkrachten zyn bezweken!

Hy weent.

F E R D I N A N D.

Wataak'ligheid! — myn hart verkrimpt van angst! — wat
 My die naargeestigheid? 'k ben tot de ziel ontfteld! (fpelt

V A N W E S T R E E N E N.

Ik fchrik u dit tafreel van yslykheên te ontblooten.

F E R D I N A N D.

Gy kunt alleen myne angst door uitftel doen vergrooten.

V A N W E S T R E E N E N.

Gy wilt het dan? —

*Hy treedt naar den grond des Tooneels, doch keert
 fpoedig te rugge.*

Maar neen — vertrek myn vriend! — wat ftond! —
 Natuur ftaat hier verbleekt, beftorven om den mond!
 Waar is ooit kind zo diep in 't ingewand geftoken?
 Waar vond men zulk een dolk? zo wreede ziele-pooken?

*Hy geleid al trillende Ferdinand naar den ermftoel,
 waar op Leonora bezweken is.*

Befchouw haar, die daar in de diepfte elende zugt.

FERDINAND *een gil geevends.*

Myn Moeder!

Hy zwijgt een oogenblik.

Was ik voor dien donderflag beducht?

Is dit myn welkomst uur? myn' Moeder!— wreede slagen!—

Hy begint bitter te weenen.

Is 't hierom dat gy my hebt onder 't hart gedraagen?

Is 't hierom dat ik zoog uw moederlyke borst?

Brande ik, om u te zien, hierom van liefdensdorst?

Om u verraaderes van onze Stad... 'k moet vluchten,

Ik zal de woesteny doen weenen op myn zugten,

En vlieden van het een naar 't ander waereld-deel!

ô Hemel! 't is aan u dat ik myn lot beveel!

Ach! wil my, diep bedrukt, met uwen gunst omstraalen!

Ik ga, doch in uw oog, de waereld ommedwaalen.

Vaar wel, myn Moeder!—

Hy wil haar ombelzen.

Maar, zyt gy wel schuldig? neen!

Zoud gy de deugd zo snood met voeten kunnen treên?—

Hy weent bitterlyk.

Myn Vader! dierbaar Man! waar toeft gy? help my kermen!

Omhels uw waarden Zoon! 'k wil sneeven in uwe ernen!

Myn Vader! zie uw Vrouw!— myn Moeder!— welke naam!

Hy vliegt Leonora om den bals.

Myn' Moeder is tot zulk een' snoodheid onbekwaam.

Hy hangt haar een oogenblik stilzwygende om den bals, en vervolgt bitter weenende.

Ô Alleryslykfte, en affchrikk'lykfte aller dagen!
 Wenschte ik, om zulk een flag, dat u myne oogen zagen?
 Ô Broeders! — Ebbenhorst! Ô Vader! — hoor uw Kind! —
 Gy hebt ons tederlyk gekoesterd en bemind,
 Gy toonde aan ons de Deugd langs zelfsbetreden' paden,
 En ach! myn Moeder heeft.... ik ys! de Stad verraaden!
 Ô Wichten! — Moeder! — vloeit ô traanen! vloeit! —
 ja vloeit! —
 Wast af myns Moeders hart, waar aan ik sterf geboeit! —
Hy vliegt haar weder om den bals.

LEONORA met eene zwakke en af-
 gebrokene stem.

Myn dierbaar Kind! — ja! sterf! — bedenk all' d'yslykheeden
 Die immer zyn gefchiedt; ik moet ze u thans ontleeden:
 Omhels my. — 'k ben te vreên. — ik voel uw traanenvloed
 Heenstroomen langs myn borst, een troost voor myn ge-
 Een teken, dat, offchoon ik snood was, in uw harte (moed,
 Het mededogen blaakt voor moederlyke finarte:
 Maar 'k ben uw Moeder, en onschuldig: ja de Stad
 Zwom reeds in traanen, zo 'k deeze plaatse niet betrad:
 Ik heb 't verraad ontdekt, maar ach! — wiens lot was wreeder
 Als 't geen ons treffen moet? — omhels uw Moeder teder
 Op de oever van uw dood! — uw hart op myn hart klopt, —
 Uw polsen jaagen, en uw borst is opgekropt (ken! —
 Van dood'lyke angsten — 'k zie uw naar gezicht verblee-
 De doodverf — zie my aan! — help God! zyn hart zal bree-
 ken! —

Ja, sterf myn Zoon! — wat baat u 't leven, vol verdriet? —
 't Waar liefde, indien men u een dolk in 't harte ftiet. —
 Hier brult de donderftem.

*Hier is een oogenblik ftilte, waar na Leonora baare
 ftem verheft en Ferdinand het lyk van Ebbenborst
 aanwyst.*

Daar ligt een Stads-verraader,
 Een moorder van zig zelf!

FERDINAND *met een verbaazend
 naar geluid.*

Myn Vader? ô myn Vader!
 Hy ploft zieltoogende neder.

ALLEN *met fcbrik opvolgende en
 uitroepende.*

ô Ramp!

VAN WESTREENEN *vol onfteltentis.*

Wat berg van ramp befchouwt myn oog! — ô God!
 Hoe ondoorgrond'lyk is der ftervelingen lot!
 Wie moet in dit geheim niet dwaalend' nederzinken?
 Wat kelk van bitterheên moet deeze Vrouw niet drinken!

Tegen de Burgers en Soldaaten.

Draagt hen uit ons gezicht,

De Burgers en Soldaaten vertrekken.

LEONORA *terwyl baar Zoon, en het
 Lyk weggedraagen worden.*

ô Affcheid al te wreed!

Myn

Myn man! myn man! 't vaar wel is aan u niet besteedt!
 Mag ik nog hoopen dat gy eeuwig wel zult vaaren? —
 Ach! zeide ik u vaarwel voor eeuwig! neen! de hairen
 Staan my te bergen! — wien wierd ooit dien troost ontzegt?
 Voor my alleen is zulk een hartzeer weggelegd! —
 Ik mag het eeuwige vaarwel myn man niet gunnen! —
 Myn Zoon! myn waarde Zoon! zoude ik nog leven kunnen,
 Nu gy, ô dierbaar Kind! myn' boezem openscheurd?
 Zo lang ik leef word gy door 's Moeders hart betreurd!
 ô Jammerlyke dag! ik kan u nooit vergeeten!
 Gy hebt myn Zoon, myn Man, my zelven neêrgesmeten!

MARGARETHA.

Vertroost u, waarde Vrouw! de Hemel weet alleen
 Waarom wy worst'len met een stroom van bitterheên.
 Hy wil ons in zyn gunst verdrukking doen beproeven,
 Op dat ons hart zig voor de Deugd niet toe zou schroeven.

LEONORA.

Myn Zoon! — myn dierbaar Man!

VAN BYLER.

ô Zelfmoord! — 'k sta bekneeld
 Van schrik! — ach! waart gy door het eedgespan geveld,
 Wanneer gy weggesleept, niet in hunn' boosheid deelde,
 En ik uwe ondergang my vastelyk verbeelde!
 Dan had ge, ô Ebbenhorst! dien zelfmoord niet begaan,

En tot uw laatsten snik vast in de Deugd gestaàn :
Wie kan nu , als met schrik gedenken aan uw wonden ?

LEONORA.

Wat opgehoopt verdriet! — wat zielsleed! — welke stonden!

JOSEPHA *weenende.*

ô Leonore! ik deel, 'k deel diep in uw verdriet:
De Hemel die my kent, myn treurig hart doorziet,
En die uw troost moet zyn, weet, schoon ik heb gezwegen,
Hoe diep uw onheils-dolk myn boezem heeft doorregen:
Gy hebt de Stad verlost, gy hebt, op 's Hemels wenk,
(Een wonderstuk, waar aan ik onophoud'lyk denk,) 't
't Verraad ontdekt, en die u 't dierbaarst' was, en nader
Als gansch het Menschdom is, is zelf een Stadsverraader!
Wie spoor' den schikking van dien wyzen Hemel na?

JACOB *met eene flauwe stem.*

'k Weet nauwlyks waar ik ben!

VAN BYLER *tegen van Westreenen.*

Lees, lees, nu 't is te spaè
Myn opgehouden Brief, hy moet u 't hart doorgrieven.
Hy gaat diep zitten denken.

VAN WESTREENEN *na het over-
zien des Briefs.*

ô Onwaardeerbare eerst! thans, gruwzaamste aller Brieven!
Gy

Gy hebt, Voorzienigheid! door wysfelyk beschik,
 Verhinderd dat hy in myn' handen viel! — ô schrik! —
 Myn Jacob was alleen dan 't werktuig in uw' handen?
 Gy werkte door zyn wil, zyn' hand, zyn' liefdensban-
 den? —

*Met nadruk tegen Jacob, aan wien by den Brief
 ter hand steld.*

Lees Zoon, welk een gefchrift gy voor myn oog verborg,
 Leer hier Voorzigigheid, draag naderhand meer zorg.

JACOB vol ontsteltenis na den Brief
 overgezien te hebben.

ô Brief! ô dolk voor 't hart! heb ik u opgehou'en?
 Ontvlucht myn oog, ik durf, ik durf u niet aanschouwen!

*Hy werp den Brief op den tafel neder, en vervolgt
 tegen Westreenen.*

De Hemel weet, dat voor Jofephe alleen, myn gloed,
 Dien hy zelf heeft ontvlamd door Deugd in myn gemoed,
 Dien toen zo dierb'ren Brief verborg, uit enkel vreezen,
 (Schoon zonder grond) of hy myn vlam mogt fchaad'lyk
 Dat ik onfchuldig heb dit Stadsverraad gevoed, (weezen,
 Dat ik onnozel ben aan dit rampzalig bloed.

Hy neemt den Brief met drift van de tafel.

Gy wreede Brief waar door myn hart fchier is bezweeken,
 Gy zult niet meer bestaan, maar 'k zal my aan u wreeken.

*Hy verscheurd hem driftig, en knielende voor Jofepha
 vervolgt by.*

Josepha! 'k sineek nog eens! ik kniel....

JOSEPHA *hem opregtende.*

Myn Jacob! ach!

Herinner my niet meet deeze' onvergeetb'ren dag!

VAN BYLER.

„Wat wist ge, ô boozen! my in diepen slaap te wiegen!”

Hy gaat naar Westreenen, tegen welken by vervolgt.
'k Beken, zy konden my door valschen waan bedriegen,
Wanneer 'k hun hart doorzocht, ja zelf, 'k betichtte hem
Van Laster, die hen hadt beschuldigt, schoon met klem
Van reed'nen, waarom ik 't gevaar te meer misachtte:
Was 't dit ô Ebbenhorst! dat ik van u verwachtte,
Wanneer gy voor my stond met een bedaard gezicht?

In vervoering.

Maar gy ô Monster! gy ontaarde van uw plicht, (gen
Schoon ge onze wraak ontvlucht, zult gy toch 's Hemels oo-
(Die gy tot tuigen riep) noch wraak niet zyn ontvlogen!
Vertel de aanvoerders van dit Hemelergend kwaad,
Hoe 't afgeloopen is met hun vervloekt verraad!
Leer die laaghartigen onze Eemstad ras ontvluchten!
Wy hadden hun verraad, doch aanval niet, te duchten.

VAN WESTREENEN.

Welk een vermengeling van blydschap en verdriet!
Myn boezem is verrukt, ja kent zig zelve niet,

Als

Als ik myn' Stad befchouw en duurgekogte wallen:
 Maar al myn' blydfchap voel ik plotz'ling nedervallen;
 Wanneer ik u, ô Vrouw! ô Leonoor, befchouw:
 Naast God, behield gy ons het leven, waarde Vrouw!
 Bethulie draag' vry roem op Judiths heldedaaden;
 Wy moeten uwen kruin met lauw'ren overlaaden:
 Uw braave naam moet nooit verroesten door den tyd
 Die alles afknaagt, neen, hy leeve in heerlykheid!
 Wy zullen tot uw dood uw fmarten helpen draagen.

Tegen Margaretha.

Vergeet, myne Echtgenoot deez' heilloosfte aller dagen:
 'k Herinner me uwen droom, vergeet, vergeet uw druk,
 Daar thans door tegenspoên de Zon breekt van geluk.

Tegen Josefba en Jacob.

En gy myn' Kind'ren die deez' rampen moest beleeven,
 Wy moogen uwen min vol deugd niet wederftreeven,
 Doch op deez' naaren ftond beklekt met menfche - bloed,
 Is 't niet dat uwe trouw een aanvang neemen moet,
 ô Neen! een blyder dag moet u te zaam vereenen,
 Gy moet deez' dag, zo lang gy leeven zult beweenen!
 Myn vriend, myn vriend heeft zig den dolk in 't hart geplant!

MARGARETHA.

Ik voel myn traanen vloed! — myn dierb're Kind'ren, brand,
 Brand door een min vol Deugd! wat kan ik meerder haaken?
 ken?

VAN BYLER.

Moest gy van zoo veel ramps hen ook deelagtig maaken,
 Ô-Hemel? geef dan, dat myn zege op hen beklyv',
 En op hun nageflagt standvastiglyk verblyv'!

Tegen Jacob en Josefba.

De Deugd moet altoos in u zelf, en kind'ren praalen,
 Om onze Burgers met dien luister te bestraalen,
 Op dat gy, blinkende als een spiegel van kristal,
 Hen door uw voorbeeld slicht, altoos, en overal!
 De Boosheid moet uw hart ontvluchten, want aan Grooten
 Moet yder zig, wanneer hun voorbeeld dwaasis, stoeten:
 Waar zal de Burgery zig spieg'len, als het kwaad
 Het hart bezoedeld der geduchte Magistraat? —
 Ontfangt myn zegen!...

Hy ombelst Josefba en Jacob.

JACOB *Josefba ombelzende.*

Ach myn Bruid!...

JOSEPHA.

Myn Jacob!...

van Westreenen ombelzende.

Vader!...

Margaretha ombelzende.

Myn waardste Moeder! — ja, ik vinde in u te gader,
 Al wat myn' ziel verlangt!

J. B.

JACOB *van Byler ombelzende.*

Deugdzaamste gryze Man!—
Maar 'k voel, dat ik myn hart, te vol, niet uitten kan.—
Ik stort het voor u uit, vergietende myn traanen.

VYFDE TOONEEL.

ALLE DE VOORIGEN *beneevens een LAKEI.*

VAN WESTREENEN *verscbrikt.*

Wat weg tot nieuwen druk komt gy ons weder baanen?
Spreek, kwel ons ongeduld door lang vertoeven niet.

DE LAKEI.

Myn hart is overfjelpt van grievend zielsverdriet:
De Bode die de Stad verlost uit 's Vyands handen,
Wierd, met een hart geknelt in doodelyke banden,
Aan onze zorg vertrouwd, maar ach! elk oogeblik,
Verdraaid hy de oogen, geeft een ysfelyken fnik
En roept wanhoopende uit „*Een snoode Stadsverraader!*
„*Een moorder van zig zelf! myn Vader! ó myn Vader!*”
Dit roepend' sterft zyn tong, verbleekt hy: wy bevreest
Toefchietende, — ach!... ik beef!—

VAN WESTREENEN.

Vervolg.

DE LAKEI.

Gaf hy den geest!

LEONORA *weenende.*

Ontbrak dit, Hemel! nog aan all' myn ongelukken?
 Wat kan op Aarde meer een fterv'ling onderdrukken?
 Myn Zoon! myn Zoon! myn Man!...

VAN WESTREENEN *tegen Leonora.*

Beveel aan 's Hemels oog

Alle uw rampzaligheên! — Hy die uw borften zoog,
 Doorfnydt met rede uw hart, doch fterft in Vaderliefde,
 Die hem, door Deugd ontvlamd, te fel het hart door-
 griefde.

Onze Eemftad zal, zo lang de Tederhartigheid
 Haar vest bewoonen zal, zyn Vaderliefde, en vlyt
 Voor ons en onze Stad verheffen tot de wolken,
 Bazuinend' zynen naam in 't oor van vreemde volken,
 Tot fchrik voor 't Geldersch woên, tot troost in uwen druk,
 En onuitwifb'ren roem van uw Heldinne-ftuk. (geeten,
 En Ebbenhorst — maar ach! laat ons myn' vriend ver-
 Wyl hy zig zelv' vergat! —

Tegen allen.

Wie kan ons noodlot weeten?
 Wie moet niet zidd'ren, fchoon hy vast ftaat in het goed,
 Als hy den jammerval myns vriend's beweenen moet?
 Zo lang de Pyl des doods ons niet van de aard kooft rukken,
 Staan we allen eeven bloot voor zwaare gruwelftukken,

E13

En niemand, schoon de Deugd hem aangebooren zy,
 Blyft, zonder 's Hemels hulp, van euveldaaden vry:
 Elk oogenblik, dat wy het pad der Deugd betreeden,
 Strekke ons ten spoorflag van hernieuwde dankbaarheeden,
 Van Nedrigheid en van onbluschb're Hemel-min!
 Hy wyst ons 't spoor der Deugd, het einde, en het begin.

Tegen van Byler.

Doch zy, die in het kwaad, als wilde rosen, liepen,
 Op wier gezworen' trouw wy zonder zorgen fliepen,
 Die ons verrieden door hun boos gemoed alleen,
 Verdienen geen genaê, geen mededogen, neen!
 Wy moeten, anderen ten spiegel, wraak verschaffen,
 En zulke gruwelen met and're gruw'len straffen. *

He-

* Nopens de straffe deezer Verraaders, vind men, in een boek op het Stadhuis te Amersfoort, het volgende aangetekend. „ Anno 1536. op thilich cruys avond exaltation: 'snagts was die stad Amersfoirdt verraden, ende bynae geleverd geweest in handen van de Gelrensz. hadt se Godt almachtig nyet sonderling behuedet ende bewaart; (hem sy lof ten ewige tyden) van een gezworenen Waker, gebieten Thonis Slotemaker, uyt Gelreland geboeren, de welk als hy sach het verraad vermelt, ende onder den Burgeren vernomen was, vil hy met een reep uit syn Waaktoeren after sinte Annen Capel, ende ontquam. Maar vier mannen van syn medehulpers ende complicen werden gegrepen, ende gevierdelt, als sy verdyent hadden, ende der Poerten ende Toeren an quartieren uitgehangen.” enz.

Hemelwaards ziende

Gy fliet dan met uw voet dit fnood verraad om ver!
 Als ge opdraagt met uw hulp gelyk de morgenfter,
 En door de wolken kooft der tegenspoeden kyken;
 Dan moet de dufifternis voor uwen glans bezwyken:
 Want ALLES eindigt in het grond'loos Raadsbefluit
 Van U, Voorzienigheid, die alles voorweet, uit:
 Ja, Gy kunt in uw hand de fterkfte hinderpaalen
 Tot midd'len fmeên, om zelf daar door te zegepraalen.
 De driften in het hart eens ftervelings gefneeed,

Zyn

De Brabantsche Cronyk bladz. 105. bevestigt het zelfde met deeze woorden. „ *Ende doe werden die gevangen geëxamineert, ende na dat sy die verraderye bekend badden, werden gequartiert, ende heur hoofden op de Poorten gefet.*”

By deeze ftraffe berustede *de Raad'* niet, doch breidde dezelve uit, zelfs over de Vrouwen en Kinderen deezer Booswichten. „ *Daarom zal Willem de Molenaers Huysvrouw mit al hoir Kinderen, ende Thonis Slotemakers Wyf mit al hoir Kinderen, by Sonneschyn uyt onzer Stadt en Stadt Vredencrucen ghaen, en dair ten eeuwigen dage wt blyven op 't verbeuren elx hoir lyf.*” En volgens een ander befluit van *den Raad*, wierd het zelfde vonnis uitgefproken, over de Vrouwen en Kinderen, van nog vier anderen deezer Stadsverraaders. Zie dit alles by den Heere ABRAHAM VAN BEMMEL XVII. Hoofdst. bladz. 934. en volgende, van zynen *Befchryving der Stadt Amersfoort.*

Zyn zo veel schakels, die ge aan één te hechten weet,
 Om daar van, zonder dat wy 't denken, of zelf weeten,
 Aan een te schakelen uwe onbezefb're keten:

Dus hebt ge, ô Eeuwige! van 't dreigend Oorlogs-zwaard
 Van Gelderland, de Stad en Burgery bewaard.

Zo lang als de Eemstroom dan zyn kristallyne vlieten,
 Door vette beemden en landsdouwen heen zal schieten;
 Blyv' deeze dag aan U, uit dankbaarheid, gewydt!
 Wy waaren reeds verdrukt, had Gy ons niet bevrydt!

Einde des Vyfden en laastten Bedryfs.

V E R B E T E R I N G E N .

Behalven veelvuldige Feilen tegen de spelling, die, by gebrek van genoegzaame oplettenheid, in het nazien der Druk-proeven, onverbeterd gebleven zyn, zyn de volgende Drukfeilen aldus te veranderen.

Bladz. 38. reg. 6 van boven, mislyden, lees misleiden.

— 99. — 10 vanden romp afzien te slaan, lees, vanden romp af te zien slaan.

— 100. — 3 van onderen, e weent gy myn Mynheer? lees, Be-weend gy my, Mynheer?

— 103. — 8 van boven, wast af, lees, wascht af.

— 114. — 2 van onderen, als ge opdraagt, lees, als ge opdaagd.